

Napút-füzetek

65.

Bakonyi Péter

Lombánya

Halott a hely, bezárták. Legalább húsz éve már. Napilap nem ír róla, legfeljebb eseménytelen időkben egyik-másik környezetvédő újságocska. De a HEGY körül lakók, az öregebbek még mindig úgy emlegetik, mint a vidék ezeréves, eleven szellemét. „Nyitva tartása nem érte meg a ráfordításokat” – ilyen egyszerűen mondták ki a végső verdiktet. Aminek nincsen semmi haszna, az nálunk sem kell már senkinek. Mint az elnyűtt bakancs vagy az öregember. Csak egy embert feltűnőbb kidobni, mint egy cipőt. Talán. Az embert – talán – nehezebb „becsukni”, mint egy bányát. Vagy nem? Bakancs, bánya, ember – az eldobhatóság fokozatai. Becsukni, lecsukni, elcsukni, felcsukni, kicsukni, rácsukni, átcukni, hozzácsukni, idecsukni, odacsukni, félrecsukni, újracsukni, szétcukni, összezsukni, visszacsukni...

David tudta a választ a fel sem tett kérdésre. Mert a mainál primitívebb korokban azért rendre sikerült a legfejlettebb élőlénynek „elcsuknia” magától a felesleges embertársait. Bizony-bizony, kirakták a véneket meghalni. „Kicsukták” őket. Gyakran már ahogy az ötvenet-hatvanat elérték, hogy ne vehessenek el több ételt, erőt, levegőt – élettartalékot – a még életre szántak (az erősek?) elől. Vagy talán nem így volt-e Észak-Japán apró falvaiban, Kelet-Európa tanyás pusztáin meg a Fuji-szigetek halászkunyhóiban, vagyis mindenfelé a földgolyón? Egy helyütt mentek az öregek maguktól, máshol küldeni, vinni, úzni kellett őket, fel a hegyre, le a mocsárba, be a barlangba, a bányába, a kazamátába, ki a sziklák, a jégmezők, az erdők magányába, hogy ott éljenek – haljanak –, ahogyan tudnak. Lassú pusztulásra ítéltetvén, elítéletlenül.

Állítólag a HEGY szelleme is egy ilyen bezárt-lezárt-kizárt öregember, aki ott él legendás, misztikus, elfelejtett ősi emlékként valahol a becsukott Lombánya mélyén. David, született romantikusként, szerette a legendákat, különösen ha maga is kelthette, erősíthette őket.

Szorgos kutatók feljegyeztek ugyan olyan helyeket is a nagyvilágban, ahol éppen hogy erénynek vették a vénséget, a bölcsesség forrásának, ahol meghajoltak az elaggottsággal járó higgadság és tapasztalat előtt, ám ezek bizonyára kivételes állapotok voltak, „más” korok, talán mutáns vidékek, mert a világ jobbra nem futott szembe a minduntalan megmodernülő IDŐ-vel. De ma már azért egy kicsit talán szerethetnénk is az öregeket...

Ilyenek jártak David fejében ezen a hajnalon, miközben a pályaudvarhoz gurult s beállt a nagy parkolóba. Hogy éppen miért? Talán az öreg házaspár miatt, akik kézen fogva mentek át a gyalogátkelőn, de a bácsi egy fél lépéssel előrébb haladt, mintha magára vonná a lehetséges veszélyt, és mentében szinte hátradólt, ahogy húzta maga után a másik öreget. Kitalálhatatlan csoda, hová indulhattak ilyen korán.

David mindig bámulta az öreg párokat, valahogy vágyott rá, hogy egyszer majd ő is ilyen öregember legyen, valaki mellett. Mert lassan már rögeszméjévé kezdett válni, hogy igenis, lehet szeretni az öregeket... De az elnyűtt, kidobható bakancsokat már legfeljebb csak az öregemberek szerethetik tényleg, az öreg bányákat pedig még ők sem. Az öreg bányákat ma már egyáltalán nem szeretik, és nem elsősorban azért nem, mert piszkosak, egészségtelenek és veszélyesek, hanem főképp azért nem, mert költségesek és kockázatosak, túlságosan is nagy az élőmunka-igényük, így szokták mondani.

Élő-munka! Eltéphetetlen szókapocs ugyan, mivelhogy az emberről szól, csak hát éppen ekkor nem mindegy, hogy öregről vagy fiatalról-e. Hiába érvelt

ennél a vén bányánál is a szakszervezet meg a polgármester szociális irodája: mehetett isten hírével, ki merre látott, pedig volt, aki már 35 évet is lehúzott ebben a nagy, mély, közös „munka-gödörben”. De az ilyen ügyekben manapság már könnyebben döntenek, mint régen – fogalmazta meg David, csak úgy magának, félhangosan, a következtetést –, bár azt hihetnénk, ez szelídebb kapitalizmus, ez a mai, és a megnőtt nyilvánosság ma megfontoltabbá teszi a döntéshozókat. Csakhogy mostanság már a gyár- meg bányatulajdonosok csupán a tőzsdék névtelenjei, esetleg tömegek is, érvelt tovább magában, és amúgy is egyre kevesebb a hivatalos dolgainkban a személyesség meg az érzelem. Bár ez talán érthető is, mert hiszen ezek ketten nagyon, de nagyon tudják aprítani a profitot, úgy ám! Meg aztán: a mai szereplőknek nyilván semmi közük sincs már a valamikori gyár- meg bányaalapítókhoz, jó, ha egyáltalán meg tudja mondani valamelyikük, miféle kincseket próbáltak a régmúltban például ennek a földlyuknak a mélyéről előkotorni.

Úgy hírlik, hogy annak idején előbb egy hasznosabb ércel barátkoztak sokáig, a vassal, aztán egy színesebbel kezdtek ki, a rézzel, azt találták meg egy kis robbantgatás után, végül beérték a mennyiségre kevesebbel, bár minőségre jobbal, és megpróbálkoztak egy nemesebb ércfajttával, az ezüsttel, de egy idő után belátták, hogy azzal is, mint a többivel, hiába. Azért csak húzták, nyúzták vagy száz évig, hátha mégis akad néhány feltáratlan ér még odalent, míg végre aztán a helyi hatóságok is feladták. A kivénhedt föld mélye hivatalosan is elapadt, mint a magzattalan asszony a bírósági verdikt nyomán. (Amúgy őt is joga volt az urának lecserélni azokban a bizonyos primitív, régi korokban, amikor az öregeket is csak úgy „lapátra tették”). De minden bizonnyal bányászhattak volna ebben a földüregben bármit, ami végül valahogyan pénzzé alakítható, hiszen ez a jelképpé lett papiros nemcsak a nyersanyagok, az elkészült termékek meg a szolgáltatások mindegyikével egyenértékes (ahogyan néhány ismert közgazdász gondolta még az „ántik” időkben), hanem bizony ma már az „emberközi” folyamatok, a legszemélyesebb viszonyok, de akár még a gondolatok és az álmok akármelyikével is behelyettesíthető bármikor.

Úgy ám, ez a korszak nagy igazsága – mondta ki David önmagának a végső következtetést –, mindegy tehát, miről szól a bánya: úgylis csak a pénzről szól. Nem kell persze ezt a hosszú elméleti okfejtést feltétlenül értenie is annak, akinek a feje fölül (vagy a lába alól) bezárták a gyárat (a bányát), akinek szekere elől elkötötték a jövőbe húzó lovat, de azért nem haszontalan, ha valaki pontosan tudja a helyét a világban, még ha az nem is tetszik neki, és fájdalom nélkül próbálja meg tudomásul venni. Mert ezzel együtt megérti a modern társadalom működésének azt az alaptörvényét is, amely látszólag a felhalmozásról, valójában azonban valamiféle „lehalmozásról” szól, tudniillik hogy a kevés pénz és a sok pénz közt nincsen se keskeny palló, se sötét átjáró, se libegő kötél, de még csak sziklás meredély sem. Két külön vége ez a botnak, s a kevés pénz jobbára annyi csak, mint a semmnyi se. Ma már. Bár lehet, hogy mindig is így volt – összesítette végül David kora reggeli elmélkedésének folyamát, de ezt már a vonaton ülve. Mert hiszen nem is olyan bizonyos, hogy tényleg a pénz a kulcsa, mozgatója, értelme mindennek...

A pénz? Ó, a pénz (milyen könnyű kimondani mindenféle nyelveken), a pénz, ama nagy, igaz isten képére teremtődött egyszerű halandók boldogságának

szinte egyetlen iránytűje. Vajon ki gondolna arra nyitáskor, hogy majdan zárás-kor a sors – azzal a maréknyi pénzzel együtt, amit addig hozott a konyhára egy vállalkozás, „buli”, természettel, anyaggal, társakkal való hosszú, kegyetlen küzdelem, azaz hát maga az élet – éppúgy dobja el korábbi játékszerét (mondjuk magát a bányavájó embert), ahogyan a megunt sztárt ejti el a tegnap még hurrázó közönség, miután jól kifacsarta, kihasználta, kiszívta. Eldobja, kiköpi, lehajítja.

S bizony mondom néktek – gondolta David, a biblikus szavakhoz nem is illő, kesernyés cinkossággal, miközben a vonatablakon át a gyorsan suhanó pirkadatot bámulta –, rendes embernek nem jó olyankor a közelben állnia...

Ezt a bányát a hivatalosak is rég elfelejtették volna már szívesen, de nem tehetők, mert a bejárati nyílás ott tátongott még mindig meredeken a hegy falában, berobbantását a természetvédelem nem engedélyezte, mert közben a terület védett táj, valamiféle nemzeti park lett. Egyszer már betonfalat húztak az ötször öt méteres bejáratra, de a hegy, mintha csak helyezkedne „ültében”, meg-megmozdult néha, s ráncainak rezdülései miatt egy idő után a fal össze-repedezett, bedőlt. Úgy, darabokban meg szinte még veszélyesebb volt, mint ahogyan most áll: tárva-nyitva ugyan, mint egy lövedék vágta seb, de figyelmeztető táblákkal minden irányból jól védve, és a bejárathoz vezető, töredezett betonút utolsó szakaszánál egy kézzel felemelhető kis sorompó által is lezárva. A betonportát akkor bontották el végleg, amikor egyszer két kölyök bemászott az embernyi réseken, s az egyik lezuhant (meg is halt), mert a beton takarta sötétben nem látta, hogy húszméternyi üresség tátong alatta, a rég elbontott bejárati lift helyén. Attól fogva elátkozott fekete lyuknak is nevezték a bányaszá-jat, és újból szárnyra keltek a réges-régi, misztikus legendák is a környékbeli felnőttekben.

Közelebről, legalábbis nappal, jól látszik, hogy nem gyerekjáték ez az üreg, s hogy a környéken az a sok „Vigyázat!” feliratú tábla ugyancsak indokolt, de szerencsére gyerek ritkán tévedhet kísérő nélkül ilyen messzire a hegyen. A baleset óta azért a hatóság tonnaszám hordatja ide a szemetet, a különféle medrekből összekotort kavicsot, üledéket, építési, rombolási törmeléket, földet, zúzalékot, salakot, betemetendő a hegyrés kapuját. Hála a civilizáció e sok feleslegének, maga a szakadék, a függőleges vájat már megszűnt, bár még így is nagyon meredek a bányabarlang esése. Ám ha valaki most pottyanna bele, már biztosan nem úgy zuhanna alá, ahogyan az a kiskölyök annak idején, olyan hideg, néma, mondhatni szabad eséssel, mint a kútba hullt kő, most már inkább csak pörögne, gurulna a szerencsétlen, pattogna, ahogy a leejtett labda a lépcsőn. De hogy azután, ha ezt túlélné, hogyan mászna vissza ezen a roppant törmelékhegyen, azt már csak a jóisten tudná megmondani.

Döglött cementtel, kohósalakkal, miegyébbel megrakva naponta, kétnaponta járnak ide billenőplatós teherautók az engedélyezett bányatömítésre. Hoztak már roncsautót, kamionnyi törött táblaüveget, sőt veszélyes biológiai hulladékot is, mikor mi volt a másként eltüntethetetlen „kommunális selejt”. Mondják, egyszer csak úgy beöntöttek ide egy tartálykocsi vegyszert valami komoly nagyüzemből, de a hatóságok akkor sem álltak neki kutatni odalent. Mert ami egyszer bekerült, az már kikotorhatatlanul ott maradt a „lombányában”, ahogyan a környékbeliek

egyre inkább emlegetik a helyet. És tényleg: a sötétség kártékony leple alatt gyakran tüntetnek itt el olyasmit is, aminek a tárolása vagy a megsemmisítése különben igen sok pénzbe kerülne, jelentős bírsággal, esetleg bírósággal fenyegetné a kényes tehertől épp ezért bármi áron megszabadulni kész birtokosokat. Állítólag még egy speciális állami gyógyintézet is ide dobatta be néhány kiseleztezzett acélszerkezetét, műtőasztalát, elavult teleterápiás berendezését, vagy mit. A modern kultúra illegális morzsalékai ezek. Jöhetnek a tájsebészek!

Elásni valamit, mint a lejárt vegyifegyver-készletet? Tengerbe borítani, mint a kiszuperált atomhajók kiégett fűtőelemeit? Ugyan, minek, hisz itt a lombánya! S így aztán tényleg lehetne találni odalent lopás-rablás maradékától kezdve, elunt hifitornyokon át az emberi csontokig mindent. Láthatja, aki csak akarja, ahogyan naponta odaáll, odatolat a billenőplatós jármű az ásító mélység szá-jához, és zutty, hátraveti terhét, mint a zsákos ember a pihenőben. Egyetlen mozdulat megszabadíthat a nehéz, bűzös, bűnös, káros, felesleges anyagoktól, s két-három perc múlva már megkönnyebbülve, megkönnyebbülten roboghatsz vissza a repedezett betonszalagon, ki a köves hegyi útra, aztán lejjebb és lejjebb, hazafelé. Akit meg mégis elkap a természetőr, hogy nem volt engedélye, az fizet. Vagy így, vagy úgy. Már hogy vagy a helyszínen, ha tud, vagy a sokszorosát, bűn-
tetésből, hivatalosan, érdemes tehát előre kiszámolni, hogyan éri meg jobban.

David Doppel nem tudta később egészen pontosan megmondani, hogyan került azon a napon a lombánya közelébe. Na persze, elmondta, amit tudott, mert hiszen a lába vitte arrafelé, de hogy miért éppen oda?! Reggel hatkor ugyanis még egy egészen máshol fekvő hegyoldal meredek lejtőin kapaszkodott felfelé, tömött hátizsákkal, ahogyan két-három havonta gyakran teszi a hétvégeken, nemritkán négy-öt napra is kimenekülve a fojtogató hivatali, baráti, érzelmi és közéleti hazudozásból meg közönyösségből, amely az utóbbi negyven év alatt mint egy soha nem múló hányinger, emésztette testét és lelkét, súlyosan rátelepedve, beletelepedve, beleégetődve az emberbe. Ő legalábbis így érzi utólag, így értékeli kerek eddigi életét. Bár azt még csak öt-hat éve tudja pontosan, hogy szinte gyűlöli is már ezt a halálos kórt, amelyet közönségesen csak földi létezésnek neveznek, s amelynek sajnos, köznapi, közönséges formája tölti ki az emberi lénynek minden idejét, minden mozdulatát és gondolatát. Jóformán egy percig sem lehet az embernek szabadon nem léteznie – két sivár létezés-pillanat között – filozofált David. Nem jut idő még arra sem, hogy a halandó el-eltűnődjön magán azon a „semmin”, ami a mindenségből szeletnyi életként egy-egy egyedre jut, vagy azon, hogy esetleg hogyan próbálhatná meg mégis ezt a képtelen jelenséget, a létezést, önmagában megérteni. Aztán, esetleg, valamiképpen... elfogadni is... talán...

Régebben különben sziklamászással szórakoztatta magát, mert vonzotta az előremenekülés és a kiszámítható kockázat közös szépsége. Néhány magashegyi expedícióval is megpróbálkozott az Alpokban: Mont Blanc, Gross-Venediger, Grossglockner, Matterhorn, volt néhány kellemes, szorongástalan túrája a gyönyörű Dolomitokban, míg végül egy sikertelen kísérlet a Himaláján, a K2-n, és aztán kész, vége lett a nagy, önhódító utazásoknak. Abba hagyta a mester-séges beavatkozásokat: az ember haljon meg az emberek között, otthon, ha van neki olyan. Tehát a veszélytelen és unalmas jövő esélyét választotta, ahogy például a hosszú életű filozófusok is általában, akiknek nem kell a halálukkal

igazolniuk az életüket vagy az elméletüket, ellenkezőleg: az öregkor alkalmat ad nekik a végső önelégülésre. Vagy az önmegtagadásra, ami majdnem ugyanaz. Ahogyan a kudarc is már eleve kódolva volt David szabadon választott nyugalmban, hiszen ő nem a veszélyt kereste a hegyekben, csak önmagát, s ha nem lelte ott fenn egyedül, hát hogyan is található rá sokak közt, ide-lenn? Már azelőtt is tudta ugyan, hogy nem neki való az extrémítás, hiszen ő nem mérkőzésre, csak edzésre, nem részvételre, csupán szemlélődésre, nem a siker, pusztán az élmény megszerzésére született, csak hát olyan izgalmas volt dacolni a kiosztott szereppel, olyan felkavaróan meglepő volt néha, a maga számára is ismeretlenül vaddá válni, és kérlelhetetlenné. De legfőképpen is: minden jóleső szívdobogásnál különösebb érzésnek bizonyult mindannyiszor: különbözni másoktól... különbözni...

Különbözni. Ehhez kellett neki negyedévenként még ez is: kifutni az életből, lehetőleg felfelé, valahová ezer-kétezer méterrel a civilizáció homloka fölé, ahol aztán kedvére szemlélődhet az ember a társ nélküli terepen, szoktatva magát az egyedül élt élmény hideg, jó érzéketlenségéhez. De többnyire ott is inkább már csak befelé szemlélődött, hosszasan és eredménytelenül vizsgálódott egy tartósan nőtelen, sok rossz szerelmet, sok jó boldogtalanságot megélt és megmagyarázhatatlanul magányos, talán már élethosszig csak kopár falú irodákra ítéltetett világpolgár összemart, különféle szégyenektől kiégett, elélt, elaltatott vágyakkal zsúfolt lelkében...

* * *

Anna Bibel sem emlékezett rá pontosan később, hol járt, mielőtt egyszer csak ott találta magát közvetlenül az ásító mélység fölött. Azt tudta persze, hogy előtte futott sokáig, futott, s aztán már csak gyalogolt előre, csakis előre, amerre az illatokkal teli, kora nyári szelek hívták-csálták, mindegy volt, merre, csak el a többiektől, minél távolabb. Talán órákon át menetelt így, dacosan, valamiféle baljós ígézettől hajtva, hogy messze kerüljön a társaitól, ezektől az undok és unalmas kis békafiguráktól, akik így, othhontól, iskolától elszabadultan, ebben a selejtes gyerekállapotban egységesülten mindig harsány és gátlástalan kölyöksereggé torzulnak.

De Anna legfőképpen is a mocskos fantáziájú, öregedő, már közel negyvenes osztályfőnöktől menekült, aki kéthetente rendre kitalált valamiféle tanulmányinak nevezett kirándulást, természetjárást, elsősorban persze ilyenkor, késő tavasszal, még a nyári szünidő előtt, amikor kedvére bámulhatta, kihívóan és sokáig, a lenge, sportosan hiányos öltözetű lányokat. Ezt nem mindenki tűrte jól, habár természetesen néhány kacérabb alak is akad mindig egy ekkora csapatban, akit nem sért, nem hoz zavarba a tanár ragacsos tekintete, aki talán még ártatlannak látszó bizalmaskodását, nyúlkalását, gyakori test a testhez éréseit sem bánja igazán, mert végül is, kellhet egy kis izgalom meg játék mindenkinek...

Anna sem számít mindenben kivételnek, naná, hogy ő is szívesen hord több számmal nagyobb, mélyen körbevágott, ujjatlan fiúpólókat, nem zavartatván magát amiatt, hogy a srácok szeme hosszú pillanatokra meg-megakad fehér, szép kerek mellén; úgyis azonnal elkapják a tekintetüket, ha észreveszik, hogy rajtafogták őket, mert még mindig sokkal mulyábbak és szégyenlősebbek, mint a velük korú lányok. Anna is szereti hordani az apró szoknyákat, a forró-

nadrágocskákat, amelyek alatt gyakran semmit sem viselnek itt a lányok, amit persze csak sejteni lehet a vágáson meg a kitüremkedésen, meg hát főképpen azon, ahogyan ilyenkor az ember lánya viselkedik. Habár nem akkor, amikor ezzel a gusztustalan, vén, mutogatós szatírral mennek kirándulni, mert akkor Annának hányingere van attól, ahogyan sündörög, nyomul, les, csorgó nyállal, ahogy szorosan a lányok mögé lép a meredeken, mintha csak véletlenül tenné, vagy mintha segíteni próbálna, meg ahogy esetlenül odaoldalog időnként a kibukkanó gyerekekbe látványáért. Olyankor az egész gyönyörű tájék, minden, amit Anna úgy szeret, a vad színek, a kitáguló csendek, a dombok buja kigőzölgései neki tovább már semmit, de semmit nem jelentenek.

Naná, hogy a fiúk is mutogatnak, de az nem olyan borzasztó, mint egy tanáré, az csak nagyképűség és szemtelenség. De ez a görény most megint ugyanabban a pettyes, bő szárú gatyában jött, és ugyanúgy kezdte magát illegetni, kitakargatni, utáltatni, mint akkor, legutóbb... Hát nem! El innen! – határozott Anna hirtelen. Majd lent a busznál csatlakozik hozzájuk, hiszen már úgylas visszaindulnak. Behízeltő okoskodásait a természetről, a bioszféráról és a növények-állatok nemiségéről pedig csak tartsa meg a tanár úr saját magának!

* * *

David tehát egy általa elég jól ismert hegyre készült ezen a hétvégén. Néhány éve járt arra utoljára: kétórányi vonatút egy kedves kisvárosig, onnan még egy óra busszal, külső pályaudvarról, de jó csatlakozással. Még sötét volt, amikor elindult otthonról, és szép, olvadt vörösen égett fenn a nap, amikor átszállt. A buszon egy ismerős házaspárral találkozott. Beszélgettek, mondta is nekik, hogy merre tart, de ők, lévén idősebbek, már csak a lankásabb dombokra igyekeztek, kisebb batyukkal. Többször is összefutottak így az elmúlt években. Davidnak jól esik nézegetni őket is (olyan kevés dolog van, amiről ezt nyugodtan elmondhatja az ember), hiszen már majdnem öregek, s az öregek bizony az ő kedvencei. A bácsinak mindig piros az orra, nyilván attól a sok saját termésű bortól, amit életében megivott. A néni, mintha büszke is lenne rá, gyakran emlegeti: „Az én emberem nagy borivó, nézze csak meg az ábrázatát. Na hány szüretet lát rajta? Minden tőkét együtt ültettünk, együtt teremtettünk, de a termés minden cseppjét, ha hiszi, ha nem, ez a jámbor ember egymaga szürcsölte el.”

Egyszerre indultak tovább a végállomástól, de David rugalmas, egyenletes léptekkel hamar maga mögött hagyta őket. Hihetetlen, hogy míg az egyik ember egész életében csak keres, addig a másik szinte már az első találkozásra megtalálja a maga párját. Lehet, hogy ezek a „csomók” mégiscsak az égben köttetnek? Azon kapta magát, hogy úgy siet előre, mintha valami sürgős dolga lenne odafenn, közben pedig valójában sehol semmi fontos dolga sincs már. Ismerős fákat látott meg a tájba tördelve, s elégedetten nyugtázta, hogy az agyában rögzített térkép szerint pontos sorrendben tűnnek fel a völgyhajlatok és a sziklatörések. A Dolomitokban semmi sem változik egy-két év, egy-két évezred, évmillió alatt.

Aztán egyszerre megtorpant. A nap igazi, friss erővel süttött, alig lehetett felfelé nézni. Nem is látta hát, inkább csak tisztán érezte, hogy pár száz méterre, jobbra fenn, ahogy millió évek óta már, ott pompázik, ott hengeg peckesen, mégis rendíthetetlenül, ott nyújtózik bölcs nyugalommal a hegy lomha testén

a Kis Déli Fal. A falacska, amelyet mindannyiszor megcsodál, ahányszor csak erre veszi az útját, amelyet szemtelen, izgató kihívásként bámul meg mindig, de amelyet – nyilván okos, józan döntéssel – minden alkalommal érintetlenül hagy maga mögött, amikor csak „találkoznak”. Őreg vagyok én már tehozád – gondolja ilyenkor, de valahogyan sohasem érzi magát elég meggyőzőnek.

Most azonban nem akaródzott továbbindulnia mindjárt, valami delejes erő odafogta egy ideig a tekintetét a közel ötven méter magas Kis Déli Falhoz, amely – szakszerűen, hegymászónyelven szólva – nem több, mint egy négyes-ötös nehézségű, délceg, de barátságos sziklácska. A tetejéről az út másfelé visz tovább, nem arra, amerre David ma elindult, nagyon körülményes lenne már onnan erre a hegyszakasza visszajutni, gondolta, és máskor ez perdöntő is lett volna, a hegyek nem nagyon szeretik a sietve irányt, célt, programot változtatatókat, a meggondolatlan kapkodókat, legalábbis a baleseti statisztikák ezt mutatják. De ez most egyszerre valahogy teljesen mindegy lett neki. Sokszor gondolt már arra – persze mindig elhessentve a gyors képzetet –, hogy egyszer még nekivág, mielőtt tényleg végképp kiöregszik a sziklamászás veszélyes gyönrűségeiből. Egyszer... még... majd...

Nézte a sziklát, és azt mondta, úgy félhangosan: Bizonyára bolond vagyok, hiszen nincs nálam semmi, egyetlen szög, egyetlen méternyi kötél se, nem szól egyetlen érv sem amellett, hogy rendszeres edzés és tartós mászómun-ka nélkül nekivághatnék most egy négyes-ötösnek, nem és nem! Bár ugyan vannak benne kisebb fogások és kiállások, de kötélbiztosítás nélkül magam sem ajánlanám senkinek. Az tagadhatatlan ugyanakkor, hogy azért jócskán akadnak rajta gránitrepedések (ha inkább csak kopottak és függőlegesek is), amelyek cikcakkban azért elég jól követhetők. Igen, és látszik egynéhány szeg és kötélfoszlány is, azok szintén segíthetnek egyszer-egyszer, ha kell. Csakhogy igazi, biztos fogás alig van a belátható szakaszon, többnyire legömbölyödnek a sziklaélek, köztest kellene itt-ott betennem, ha volna nálam, és bizony ereszkedésre is szükség lehet, ám itt most üres a táska, segédeszközök nélkül tehát: nem. Nem megyek – döntötte el David, de azért még folytatta a Kis Déli Fal szakmai elemzését: „kitett” helyek sora, függőleges szakaszokkal, vagyis összességében igen nehéz út, miközben nem is olyan meredek, csupán 70 fokos a dőlése, és láthatóan elég jól tapadnak a kövei. De azért ez igen veszélyes terep mégis. Vagyis hát, éppen emiatt, elég izgalmas, jó út is. Gyorsan, majdhogynem hangosan vitázott önmagával (máskor is előfordult, ha egyedül volt, nincs ebben semmi szégyen, a hangod az egyetlen társad ilyenkor), de most úgy látta, szinte feleslegesen mond ellent, mert folyton felülkerekedtek amazok az érvek. Vajon mit ér egy ilyen „halálos” kis falacska leküzdésénél, ha az embernek vannak kiváló mászótapasztalatai, de azok a begyakorlottságok már jócskán megkopottak? Mennyit ér egy ilyen valódi helyzetben a megfakult technikai tudás, közepesen jó erőnlét kíséretében? Elég keveset! Leszögezhető tehát, hogy kockázatos nagy merészség kellene ehhez a falhoz...

Ez döntötte el a kérdést: David megerősítette magán a hátizsák szíjait, és további töprengés nélkül nekiindult. („On sight free solo” – „Ismeretlen út, kötél nélkül” – így hívnák, ha még soha nem mászta volna senki, de persze ez itt lehetetlenség. Marad hát „free solo”, az is szép lenne egy ilyen magafajta „öregtől”. És ráadásul mekkora élmény, ha sikerül!) Az első fogások könnyedén a kezére

akadtak. A teli zsák súlyát is csak néhány méter után kezdte érezni. Általában az elől mászók dolga a nehezebb: nincs előttük se kampó, se biztosítás, senki, aki az utat jelezné, aki próba fogásokat keresne, akire számítani lehetne, ha baj van. Az utána mászók legalább tudják, hol mivel számolhatnak, legyen az akár a legnagyobb veszély is, és ők már beleakaszkozhatnak kézzel vagy karabinerrel egy-egy biztonságos pontba, amelyet az előttük mászó talált és rögzített. Ugyanakkor az egymáshoz erősített kötél az elől mászónak is adhat némi biztonságérzetet, lepattanás esetére. De végül is, az a mértéke a biztonságának, amelyben tényleg hinni lehet, itt már olyan szubjektív, olyan törekeny, személyes, egyedi és egyszeri, hogy amennyit a benne való hit ér, annyit valóban jelenthet is a benne bízó számára. Mégis, az egyetlen igazi esélye itt az embernek: önmagában hinni.

Mire e megfontolás végigszaladt David agyán, már magasabban járt annál, ahonnan még gond nélkül „le szabad esni”, de még nem érte el azt a pontot, ahonnan már semmiképpen sem szabad. Egyszer mindenkinek meg kell halnia valahol – jutott eszébe a közhely, de mindjárt az is, hogy erre gondolni most éppen akkora ökörség, mint maga ez az egész megfontolatlan próbálkozás itt ezzel a hegydarabbal. Mászott hát tovább. Aztán körülbelül félútnál, amikor már azt hitte, minden ereje elfogyott, jobbra fönt egy nittort fedezett fel, valaki bent „felejtette” a falban, beharántolt tehát egy ereszkedő párkány alá, és labdasima fogásokon át kimászott a szakadék fölé egy szeletnyi körperemre, ahol végre egy perc nyugalmat talált. Itt nem kellett kapaszkodnia, de ha megszedül vagy megcsúszik, semmi sem állította volna meg a hegyoldal aljáig, ami onnan körülbelül kétszáz métert jelentett, és tele volt éles kőszalagokkal. Mintha akkor már nem volna úgyis mindegy! Jó volt ülni odafent a mozdulatlan csendben, de ez a kis pihenő egyúttal elég volt ahhoz is, hogy újra tökéletesen megbánja az esztelen vállalkozást. A legjobbak is tíz méterről szoktak szörnyethalni. Tizenöt éve, amikor az ilyen falakat – ha nem is felszerelés nélkül – még játszva legyőzte, ilyesmi eszébe se jutott volna soha. Nem jó a halál torkában a halálra gondolni – bízatta magát –, azonkívül túl banális is.

De most tényleg kezdte elhagyni az ereje, pedig a Fal „jobbik” fele még hátravolt. Vissza lehet még fordulni innen? – nyilallt elő benne az egészséges félelem, de tudta, hogy ez csak a laikus riporter naiv kérdése lehetne egy tévéinterjúban. Ha vissza lehetne, nem is volna értelme visszafordulni. Nem, nem igaz: mindenhonnan vissza lehet fordulni. Csak nem mindenhonnan érdemes. Nekiindult hát újra. Egy rövid, háromméteres áthajlás következett, amelyet talán ki lehetett volna kerülni, de már nem akart engedni többet a gyengeségnek. A Szikla megérzi a gyávaságot, ugyanakkor az önbizalom nyugalmat hozhat, sőt felfedezetlen, új erőket mozgósíthat az emberben. A veszélyérzet pedig jó is, rossz is egyszerre. Kaland és veszély szépsége és kockázata – ez kell a testnek az adrenalinhoz, amire ilyenkor hivatkozni szokás. Pedig a lelki munka gyakran még fontosabb, mint a testi készenlét. Átnyúlt, utána lépett, lendült, átfogott a másik kezével is, és hozta a lábát, megvan. De ekkor leomlott, amire rálépett. Egy pillanatig tényleg úgy érezte, végleg vége: egyik lába a levegőben kalimpált, a másik nekifeszült a falnak, s a tíz ujja, mint valami asszony mellbe, kapaszkodott görcsös és rémült szerelemmel egy szikladudorba meg egy apró repedésbe.

Halálos egyensúly – villant az agyába, és egy pillanatra tisztán látta magát az Isten mérlegén, látta, hogy körös-körül sokan állnak, és meredten nézik,

vajon merre billen a serpenyő. Ám a teste eközben nem a lelkébe költöző félelemnek, hanem az ösztönök parancsának engedelmeskedett: kimerevített végtagokkal mozdulatlanra dermedt egy-két másodpercre, aztán milliméterről milliméterre, sziklagöbről horpadásra moccantva, egyre lejjebb és lejjebb csúsztatta a karját, mert észrevette, hogy félméternyire oldalt, egy szinte csak rajzolatnyi, de mégis, az isteni gondviselés által odateremtett csöpp kiszögellés hívogatja semmibe feszített, tehetetlenül csüngő lábát.

Elérte. Egy szusszanásnyi pihenés következett, csak míg a szíve visszaállt a korábbi ritmusra, aztán már indult is fel, előre. Kétméternyire egy repedést vett észre, arra indult tovább. Szöveget lehetne ütni bele, ha lenne szöveg. De talán egy jó fogás is megteszi majd. Megtette: teljes súllyal belecsüngött, hogy továbbkapaszkodhasson, ám ez így, a nehéz hátizsákkal együtt, hirtelen nagyon sok lett egyszerre. Tartotta, de közben hunyorogva kereste a helyet a továbblépéshez. A karja nagyon merevvé kezdett válni, hiába, edzés nélkül sokra ne számíton az ember, már-már a fogás is lazult egy kicsit. Végre: fönt előtte kiállt egy csöpp kis orr, mintha kinézne a szikla önmagából, s beleszokol a délelőtti, illatos csöndbe. Lendült, megint teljes súlyát bírnia kellett, de fel tudott nyúlni a repedéshez. Kimászott egy felszökést, és a meredek párkányról egy ferde rámpára jutott. A többi már szinte gyerekjáték volt. Legalábbis így érezte. Szép, természetesen mászás, a Fiúk büszkék lettek volna rám – gondolta –, ha láttak volna. Ha láthatnak volna. Ha még élnének. Hat legjobb mászó barátomból már négy halott: Peter, Richard, Athina és Alex. Csak semmi elzárkózás, hiszen azon már túl vagyunk egy ideje.

Negyedóra múlva, amikor már az ösvényen lépegetett valamilyen ismeretlen cél felé, a megszabadultak boldog és büszke érzése fogta el, és már csak a meg-megbicsakló térdek meg a görcsös feszültségtől apró kis izomrándulásokkal szabaduló lábak jelezték számára az elmúlt, hosszú percek sokmázsányi súlyát. A keze tele lett kis vágásokkal és horzsolásokkal, mégis győzelmet és hetyke fölényt érzett. De azt azért megtanulta már, hogy a szív hibátlanul érzékelő műszer, és tühegyes irónjával valószínűleg fel szokta jegyezni falára az ilyesfajta történetek figyelmeztető részleteit.

Nos de sebaj, akkor hát: csak előre, tovább! Errefelé még úgyszem járt sose. Pár óra alatt leereszkedett egy lankás völgybe, ott tartott uzsonnaidőt, és már indult is fel újra, a hegy túloldalán, hiszen tudta, hamarosan sötétedni kezd, s ő az éjszakát valahol fentebb akarta tölteni, közelebb a fellegekhez. Halványan emlékezett rá, hogy valamerre itt van az a bizonyos, újságokból és térképekről ismert, régi, bezárt vájat is, amelyet a környéken élők csak lombánnyaként emlegetnek. Micsoda véletlen, hogy reggel épp eszébe jutott többször is! Nos, valahol arrafelé akart ezen az éjszakán David Doppel megpihenni.

* * *

Jogos dacosság és érthető büszkeség – nyugtatgatta Anna még mindig feldőlt lelkét és ébredező félelmét. Amit ő tesz most, azt igenis így kell megítélni. Tehát nem önteltségnek vagy csökönyösségnek? Hiszen már régen vissza kellett volna fordulnia, addig, amíg még ráismert az út különféle szakaszaira, az erdőkre meg a sziklákra! Vagy kiabálni lehetett volna. De igenis, vissza fogok találni a buszhoz így is – biztatta magát félhangosan, és ebben akkor akár még

biztos is lehetett. Hát délkeletre fekszik a város, és ott, abban a völgyben áll a busz, a műút menti nagy parkolóban. De már legalább egy órája oda kellett volna érnie. Egyre kevésbé találta ismerősnek a korai szürkületben elé bukkanó dombhajlatokat és ligeteket. Megállt néhány percre, mert úgy érezte, egy kicsit sírnia kell, mielőtt továbbindul, most éppen felfelé, mert hiszen arra van a kövesút, ahonnan majd végre tényleg visszatál. Kiáltozni már (vagy még?) nem akart: ki hallaná meg a csapatból ilyen messziről? Ekkor látta meg a nagy, sötét, ijesztő nyílást a hegyoldalban. Na végre – mondta hirtelen hangosan, és meglepő nyugalom fogta el –, most már tudom, hol lehetek, hiszen a fiúk sokszor beszéltek erről a réges-régi bányáról, és a tanár is mesélte már regényes történetét, meg azt, hogy sok éve már csak manók és szellemek lakják mélységeit. De akkor innen bizony már elég messze lehet a völgy az autóbusszal, hasított a lányba a felismerés. Ám a lassan előlopakodó félelmet most mégis valami új, izgalmasabb érzés kezdte kiszorítani a gyerek szívéből: a kíváncsiság. Csak megnézem, és máris megyek! Az nem lehet, hogy itt vagyok, és nem!

A bányaszájhoz hosszú, egyenes kövesút vezet fel, a szélén padkával és kőszegéllyel, s mindjárt az elején egy lezárt sorompó állja el az ember útját, de ott, a legvégén, ott az a különös, sokat emlegetett, elátkozott fekete lyuk. Jaj de rettenetes, de rettenetesen izgató! Hát még, amikor majd elmeséli a lányoknak ezt az egész kalandot! Nem is csak nekik, hanem a fiúknak, hiszen még közülük is csak egy-kettő, ha egyáltalán megfordult a szüleivel errefelé valaha. És ha még azt is elmondhatja majd, hogy egy pillantásnyi időre abba a legendás, titokzatos bányamélybe is belenézett! Ettől egészen lázba jött. Valami lassan, ütemesen kalapálni kezdett az agyában, miközben a sorompót kikerülve, óvatosan a sötét üresség felé lépegetett a repedezett betonszalagon. Nagyokat nyelt, lélegzése felgyorsult, a melle szaporázott, és még a keze is remegett, amikor az oldalsó, hideg betongerendát megfogta. Jó erősen megragadta, és előrenyújtotta a nyakát. Kár, hogy már alkonyodott, és olyan tompa volt a fény odabenn...

* * *

David nézte a hátizsákos lányt, ahogy a töredezett betonút nagy kátyúit kerülgette. Nem óvodás, majd csak megáll! Oda akart kiáltani mégis, de nevésgesnek vélte, hogy egy tizenöt-tizenhat körüli kamaszt kioktasson egy teljesen nyilvánvaló veszélyről. Még visszaszól valami gorombát. De azért elindult előre, hogy majd közelebről, normál hangon mondja el neki, amit egy lezárt bányabejáratról egyáltalán tudniuk kell az ilyen természetjáró-féléknek.

Amikor látta, hogy előrehajol a mélység fölé, mégis inkább már kiáltott volna, de félt, hogy megijeszti, mint az a szerencsétlen anya az ablakból kihajoló gyermekét az ismert lakótelepi rémtörténetben, ezért inkább csak megszorázta a lépteit, nem is volt már messzebb úgy húsz méternél. De akkor rálépett egy száraz ágra, és a lábát már hiába rántotta vissza, a gyerek a zajra felkapta a fejét, és az idegen látványától meglepetten előredőlt egy kicsit, néhány centiméternyit talán, de közben elengedte a betonoszlopot... Aztán a keze már csak a semmiben próbált megfogózkodni újra...

David rohanni kezdett – hallotta a lány tompa sikoltását –, s mikor az alkonyi derengésben meglátta maga előtt a mélybe rogyó salakos kavicsoldalt, habozás nélkül a sötétbe tűnő gyerekest után lendült. Néhány süppedő, csúszós,

nagy lépés nyomán azonban – amelyek alapján jól azonosította a felszínt, hiszen gyakorta kell egy hegymászonak üledékes talajon vagy hordalékon, havon „lerongyolnia”, ahogy mondani szokás – már nem tudta magát egyensúlyban tartani. A salak nyálkás volt, síkosabb, mint várta, a terep pedig hirtelen nagyon meredekké vált. A teste megbillent, egy nagyobb kővön kifordult a bokája, ettől oldalra esett (inkább, mint hogy előrebukjon), aztán egy erőtlen talpraállási kísérlet után zuhanás kezdődött pörögve, csúszva, el-elpattanva tehetetlenül a törmelékfaltól. Annyi lélekjelenléte maradt, hogy nem eresztette el a hátzszakot, bár az egyik heveder elszakadt, miközben a másik karjával a fejét igyekezett védeni. Így is beütötte magát néhányszor a salakból kiálló élesebb kövekbe, de úgy érezte, hogy ép még a teste, és az arca is szinte sértetlen. Aztán egy nagy ütés a gödör legalján, majd csend, csend percekig, míg végre összeszedte magát.

Hol lehet a gyerek? Szólongatni kezdte: „Kislány! Kislány!” Nem kapott választ. A kinti, késő délutáni világosság után lenn éjjeli, moccsanatlan, ijesztő volt a sötétség. A bányaszáj is már alig világolt odafenn. A keze meg a lába nagyon fájt ugyan a sérülésektől, nem volt azonban törése, pedig vagy ötven-hatvan métert gurulhatott lefelé. A szemét csípte a kópor, a szájában érezte a salakot, a tüdeje zihált. Négykézláb továbbtapogatózott mindkét irányban, hátha a gyerekekbe akad, de csak saját hátzszakját találta meg. Kivette a fejlámpát, megpróbált körbevilágítani, és néhány lépés után máris meglátta a gyerekest világos foltját egy törmelékkuvacon. Az oldalán feküdt, mozdulatlanul. Szájához tette a fülét, ujjával a nyaki ütőeret kereste meg, s mivel mindkét jelzés megnyugtatta, előbb két kis pofonnal próbálta élesztetni, majd rázogatóással s a kulacsból megnedvesített zsebkendővel, míg végre a lány kinyitotta a szemét, s elvakulva hunyorgott az idegenre a sír utáni csendben.

Az elemlámpa sápadt fényénél is jól látszott szép arca, hosszú haja, olyan volt, mint egy túl korán felébresztett Csipkerózsika: rémült. A homlokán nagy horzsolás, a térde véres, a karja összevissza karmolva, de talán neki sem tört el semmije; a gyerekek jobban bírják a nagy zuhanásokat. Csend volt, a leguruló kavicsok zöreje is abbamaradt már. Eligazította rajta a szoknyát meg a pólót, és megvárta, míg egészen magához tér, csak akkor szólalt meg: „Fáj valahol, kislány?” „Mindenhol” – felelt a gyerek elhalóan, kiszáradt torokkal. Itatott vele egy kortyot. „Mozgasd meg a kezed és a lábad!” Ha volna lánya, ekkora is lehetne, gondolta a férfi, és akart valami kedveset is mondani, de nem tudta, mi legyen az. A gyerek a fejét rázta: „Sehol se fáj nagyon.” „Szerencséd, hogy olyan könnyű vagy, éppen csak végigcsusszantál a salakdombon, egy kicsit megkarcolászt, kibírod.” „Igen, tudom, leestem. De a bácsi hogy kerül ide?” David elmosolyodott: „Én is leestem utánad.” „És akkor most mi lesz?”

Igen: a legfontosabb kérdés. A fejlámpa tompa fénykarikája tovább mélyítette a sötétséget körös-körül. „Valahogy szépen majd kimegyünk innen” – mondta a férfi magabiztosan és meggyőzően, a gyerek mindenesetre hitt neki. „Az jó lesz – jelentette ki –, mert engem az egész osztály vár.” David nevetve kelt föl, hogy körülnézzen egy kicsit, már amennyire lehetséges. Nagyon tetszett neki ez a gyerek, valahogy még felelősnek is kezdte érezni magát érte... Mennyit kirándulhatnának együtt, ha volna lánya vagy fia!

Megpróbált végigmenni az omladék aljának óriási félkörén, ijesztően hangzott a bakancs csikorgása a föld alatti űrben. Nyolcvan közepes lépést számolt,

tehát úgy hatvan méter lehetett a terem keresztben. A bánya belsejét nyilván lezárták vagy berobbantották, s ha egyáltalán van másik kijárat, az a sötétben úgyszólván meglehetetlen. Különben is: ott illik kimenni, ahol bejött az ember, még ha hivatlanul is, gondolta, de nem nevetett ezen, mert közben felnézett, és ahol a bányakapu lehetett, már nem látott semmi derengést. De mégsem érezte magát rosszul. Furcsa, új feladat vibrálását vélte felfedezni a lelkében, olyasféle izgalmat, amilyen délelőtt fogta el, mikor a Kis Déli Fal előtt állt, de most talán még annál is súlyosabban és zaklatóbban érezte, még ha ezt nem is találta különösebben indokoltnak, hiszen az igazi veszély nem itt, nem egy ilyen kis legurulással kezdődik... De magára az érzésre ráismert: a K2-n találkozott vele utoljára, fenn a Himalája „szörnyének” gerincén, amikor még azt hitték, mindhárman feljuthatnak a 8511 méteres csúcsra. Az igazán nagy feladatoknak rejtett tétjük is van mindig, túl azon, ami jól látszik előre. Magasság, szikla, szakadék, omlás, lavina – ilyenek a hegymászás mindennapi, mondhatni, megszokott kockázata, számolni kell velük, ha nem is kell rájuk folyton számítani. De ez valami egészen másféle érzés, és mindig más, és amikor meglegyinti az embert, még nem tudhatja, miben más éppen, s főképp, miért más. Csak amikor majd egészen megszállja...

Visszament a gyerekekhez, aki csöndben ült a hátizsáknak dőlve, s tarka kis túra-szatyrában matatott. „Kérsz valamit?” „Köszönöm, nem – rebegette –, de tessék engem innen kivinni.” „Hány éves vagy?” „Tizenöt múltam” – hazudta Anna kapásból, talán hogy ne érezze magát olyan kiszolgáltatottnak, mint a kicsik. „Más kislányok ilyenkor sírni szoktak.” „Én is fogok mindjárt” – jött a felelet azonnal, amitől David megint felderült. „Maradj itt, pihenj nyugodtan, ne mozdulj semerre!” Olyan higgadtan, szinte közömbösen adta ki a feladatot, mintha csak egy iskolai táborozáson lennének, nem egy pokoli lyukban, pedig ahogy kezdte jobban átgondolta a helyzetet, egyre kevesebb okot talált a derűre. Ráadásul a válla valószínűleg kificamodott a talajra csattanáskor, alig tudta mozdítani. „Most megpróbálok felmászni – folytatta közönyös hangon –, s ha kimegyek, hozok segítséget. Jó lesz?” A gyerek nem felelt. „Ugye nem félsz majd?” „De félek – mondta végre –, de azért várni fogom a bácsit.”

* * *

Legalább egyórányit ülhetett a sötétben, mégsem félt olyan nagyon. Mi történt? Egy férfi utána ugrott ide a mélybe? Olyan, mint egy mese, ilyen eddig még biztosan nem történt senkivel. Persze az egészért odahaza megkapja majd a magáét bőven, a sulitól is természetesen, hogy már megint ő, hogy csak vele történhet ilyesmi. Pedig tényleg ő a legkomolyabb lány az évfolyamon, ezt mindenki tudja, a szülei igazi felnőttként kezelik, számít a véleménye otthon, a tanárok is adnak a szavára. Azért talán, mert az egész osztályban ő a „legnöbb”. Vagyis hát, hogyan is lehet ezt másként mondani? Úgyszólván mindenki egyformán érti. Azt jelenti, hogy ő a legizgatóbb „buzsa” (elégyszer hall az „aprókandúrok” szájából az ember ilyesféle bókokat); azt jelenti, hogy a felsőbb évesek mind utána forognak a folyosón, mert igen szép a lába, és a mellbimbója, ha megkeményedik – gyakran csak úgy magától, de ha hozzáér, mindig, azonnal –, azt még a csajok is irigykedve nézik. A fiúk olyankor csak jönnek, jönnek szembe a szünetben, sohase mennek, csak jönnek, egyik a másik után. Pedig hát, kit érdekelnek az

ilyen kismókusok? Mert amíg az osztály lányainak legalább a fele még egyetlenegyszer sem menstruált – szó volt erről nyíltan az egészségügyi különórán –, addig neki bizony már két éve rendszeresen megjön. De csak egy évet vallott be az iskolaorvosnak: nem jó mindenkinek mindent az orrára kötni, egy nőnek, különben is, kell hogy legyenek titkai... A fiúk egészségügyi órájáról pedig kiszivárgott, hogy ők meg a korukhoz mérten is milyen fejletlenek, még kicsik is. Mindenhol. Bár Annától ugyan magasabbak meg nagyobbak is lehetnének mind! Mindenhol. Kinek kellenének? Egyszer akarta a nagyobbik Tomas egy sulibálon, tánc közben odatenni a farkához Anna kezét. Úgy térden rúgta, hogy napokig sántikált, látta mindenki. Ugyan az egyik házibulin, annak rendje és módja szerint csokolózott azért ő a nagyobbik Tomasszal is, amikor úgy hozta a helyzet, amikor ő is akarta, és akkor engedte is neki, hogy megfogja a mellét, de mást akkor sem. Az egy kicsit izgalmasabb volt, de azért nem annyira, mint ahogy egyik-másik lány meséli nagy hangosan, hogy neki ilyen jó volt, meg olyan jó...

„Visszajött a bácsi?” – szakadt ki a csalódott kérdés a lányból, a szabad fantázia kalandozásának túl hirtelen szakadt vége. David hangos nyögéssel rogyott le a hátizsák mellé. „Nem megy. Sötét van, és ez itt... nagyon magas. Ma itt lenn alszunk. Majd reggel megpróbálom.” A gyerek értette a szavakat, de az értelmüket nem fogta fel mindjárt. „Nem tetszik tudni kimenni?” „Most nem tudok, tehát alszunk, és majd holnap. Érted?” „Értem – mondta Anna, de még mindig nem értette. – És az osztály?” David dühösen válaszolt, benne volt a „legurulás” miatti egész bosszúsága: „Ezt előbb kellett volna, kicsikém!” De nem folytatta, hagyta, hogy a gyerek végre ráébredjen, hogy bizony ma itt kell ágyat vetnie a nyirkos, hideg, piszkos földön, messze anyukától.

Aludni? Itt?! Hiszen ez rettenetes! Anna legszívesebben ordított volna, mert ezt elképzelhetetlennek és elviselhetetlennek gondolta. Vagy mégsem lenne olyan lehetetlen? Egyszerre meglódult megint a fantáziája: valójában milyen különös helyzet! Óriási! Csak ne lenne ez az üresség olyan démonian ijesztő, olyan valódi! És persze ő még majd kiszínezi a mesét a csajoknak! Ettől az ötlettől szinte felderült. De vajon mit szól majd a Mami? Apa azt fogja mondani: – Csalódtam benned, kislányom, nem vagy még igazi felelős, komoly. – És talán igaza is lesz. De még most itt arról van szó, hogy aludjunk idelent! Ma. Hogy majd holnap kimegyünk. De hát hogy lehetne itt aludni? Így?! Megbízni ebben az emberben? Hiszen talán ez a férfi is csak olyan, mint a tapogatós tanár úr... Anna megborzongott, de lehet, hogy csak az erősödő hűvösségtől, mert hirtelen nagyon fájni kezdett. A férfi nem szólt, nem kérdezett többet, hozzálátott a pakoláshoz. A fején a lámpa percekig ide-oda mozgott a sötétben, kísértetiesen. A gyerek most már igazán félt, a nagylányság egész kicsire zsugorodott benne. David kiterítette az összeszakadt izolált, szerencsére rajta maradt a zsákon zuhanáskor, jól fel lett kötve. Gyakorlott hegymászó a poli-foamtekercs nélkül nyáron se indul el sehová. Hálózsák, meleg holmi, ennivaló – minden előkerült. Négy-öt napra csomagolt: sajt, kenyér, szalámi, csokoládé, konzervek, levesporok. Gázfőzőt is hozott, de most nem volt kedve meggyújtani. Valamit faltak hát, szóltlanul. Az alvás a fontosabb! Nagyon hideg ugyan nem volt még, de a tavasz csalóka, akár tíz fokkal is hűvösebb lehet az éjszaka, különösen a mélyben, bár ott épp a szélről nem kell tartani. De a lány egy szál pólóban, kis szoknyában ült, s máris didergett.

„Nincs több ruhád?” „Van a zsákban egy pulóver meg egy...” „Meg egy mi?” „Meg egy bugyi.” Anna csodálkozott magán, hogy ezt így egyszerűen ki merte mondani, különösen hogy ezzel fel is hívta rá a figyelmet... „Mindent felvenni!” – adta ki a jelszót David, és maga is felhúzott egy vastagabb kardigánt. Az inget, amelyet váltásnak hozott, ráadta a gyerekre, épp a térdéig ért. Aztán eloltotta a lámpát. Ekkor jutott először eszébe, hogy akár tovább is tarthat ez a „lerándulás”, mint egyetlen éjszaka, tehát hogy nem árt takarékoskodni, amivel lehet. A leterített szivacs szétnyitotta a hálósákot, az üres hátizsákot fejeljének vette oda, aztán végigheveredett, és odaszólt: „Na gyere, alvás van. Ez itt a párna meg a takaró.”

A lány engedelmesen bekuporodott a hálósák alá. Először a férfitől egy kicsit távolabb próbált elhelyezkedni, háttal neki, de így a térde alá nem jutott szivacs, a föld pedig egyenetlen volt és hideg, ami erősen bemart a takaró alá. Ezért mégis inkább szembefordult – lesz, ami lesz –, és közelebb húzódott hozzá. Felbátorodott azon, hogy David, egyik karjával a feje alatt, hamarosan szuszogni kezdett. A gyerek testét most, hogy a feszültsége kezdett lassan felengedni, hatalmába kerítette a fáradtság. Szinte öntudatlanul még közelebb csusszant, egy kicsit befészkelte magát a férfi karja alá, a lábait felhúzta, ahogyan otthon szokott aludni, és behunyta a szemét. Az álom azonnal magához intette ugyan, de csak néhány percre. A két ember nyugodt lélegzésének csendjét a gyerekhang törte meg. Olyan halkán szólalt meg, mintha csak önmagához beszélne, vagy mintha a másíknak ébren kellett volna várakoznia: „Pisilni kell.”

Úgy hangzottak a szavak a bányatorok csendjében, mintha valaki azt mondta volna: felség. Vagy hogy: édesanya. De a férfi rögtön felébredt, és félálmosan visszaszólt: „Hát, tessék!” „De hol?” David nem is értette: „Bárhol, fiam.” A lány kikászálódott a hálósák alól, felállt, de nem mozdult tovább. „Nem merek” – nyögte végül. „Na, gyere akkor!” – ébredt fel a férfi teljesen, s előrenyúlt a sötétben. „Hol vagy?” Mikor összeakadt a karjuk, apásan megfogta a kezét, és néhány lépéssel odébb vezette a koromsötétben. A gyerek tenyere izzadt volt, egész testében reszketett a félelemtől meg a hidegtől, talán a foga is összekocant, ijesztő lehetett neki az ismeretlen, óriási feketeség. El akarta ereszteni a kezét, de nem hagyta. „Maradj!” – kérlelte csendesen. Hát maradt. Mindketten tudták, kinek, minek szól ez a tegezés.

A kislány leguggolt, szabad kezével letuszkolta a nagyíng alatt mind a két bugyiját, és csak addig engedte el a férfit, amíg elvégezte a dolgát. Aztán, ahogy jöttek, kéz a kézben visszamentek a fekhelyhez. Később valamikor – nyilván fázott szegény –, egészen közel bújt Davidhoz, és mindkét lábát bedugta a térdei közé, úgyhogy az arra ébredt hajnalban, hogy fordulni akart, de a lábaktól nem tudott. Milyen jó annak, akinek van gyereke – gondolta mégis, és még órákig feküdt mozdulatlanul, mert Anna a fárasztó élmények súlyától elgyengülve egészen sokáig szuszogott David karján. Közben a térde lassan kifényesedett, és ha igazi világosság nem is támadt, talán jó lett volna már neki látni a menekülésnek. Minden hegymászó tudja, hogy világosban könnyebb a nekiindulás, ám a késés kockázatosává válhat mindenkor. De vajon mikor lesz megint ilyen, talán soha, hogy egy gyerekangyal lélegzetének ritmusa tartsa fogva az ébredés utáni perceit? Ma délelőtt föl kell jutnom a bejárathoz – adta

ki a feladatot magának, de továbbra is csak feküdt, és nézte közelről az alvó lány kisimult, szép arcára omló fekete, hosszú haját.

* * *

Világosban látszott csak meg igazán, milyen kilátástalanul nehéz lett volna éjjel kijutni. David járt egyszer Equadorban, a Sangay nevű, időnként még mindig működő, ötezres vulkánon. Annak a legfelső szakasza volt ilyen kétségbeejtő: minden sikeres lépésért hármat kellett feláldoznia, a vulkáni porhanyóban nehezebb volt előrejutni, mint az Alpok hegyeinek friss, méteres porhavában vagy a Kilimandzsárhoz vezető utak térdig érő mocsarában. Már azon túl persze, hogy a négy-ötezer méteres magasság önmagában is rendkívüli igénybevételt jelent a tüdő és az egész emberi biológia számára.

De ez a feladat itt, ez a bányadomb, a vártnál keményebb próba. Először is az egész szemét- és törmelékhegy túlságosan meredek volt, mindenütt mászni és kapaszkodni kellett. Az alsó szakasz engedékenyebbnek mutatkozott csalókan, tehát neki lehetett indulni, de aztán kezdett a lejtő szöge emelkedni, s akkor már bele kellett vágni a salakba a bakancsot, és bele kellett fújni az ujjakat is. Úgy a tizenöt méteres magasság körül pedig megszűnt minden fogódzó, s az egyensúly már csak a térd segítségével volt megtartható, vagy már úgy sem, rá kellett feküdni a salakra. Ezen a ponton az ember egyszer csak billegni kezd, és vagy elindul nagy ugrásokkal visszafelé, vagy ami gyorsabb, de nem mindig akaratlagos: elengedi magát, s gurul, gurul, csúszik lefelé. Hogy azután a domboldal egy másik helyén kezdje előlről.

A fény kárörvendően vigyorgott le a bányaszáj hiányos „fogsorán” át, de így is elég jól megcsillogtatta a salak felszínét, ami a feladat átlátásához közvetlenül elegendő volt, de egyúttal igen jól rávilágított a cél hiábavalóságára is, különösen a sokadik kísérlet után. Ilyen helyzetben a legjobb: gondolkodni. Csak nyugodt, higgadt gondolkodás kell, lüktetett a férfi agyában, amikor végre, többórányi próbamászás után leporolta magát és leült a hálósákra. A gyerek mindvégig szótlanul bámult, még most se kérdezett semmit, csak várt, feszült figyelemmel. A másik azonban saját töprengéseibe merült: nyilvánvaló, hogy keresni fogják őket, a lányt keresik is már biztosan, s miatta talán eljutnak ide, őutána azonban nem errefelé kutatnak majd, ha napok múlva valakinek hiányozni kezd, hiszen nem ide indult, s ezt tudják többen is. A legjobb lesz tehát most várni. Teherautókra is lehet számítani hamar, hiszen járnak még ide, David frissnek érezte a salakport, nem összekövesedettnek, vagyis az üreg még nem végleg elhagyott szeméttető. Meg aztán valamit előbb-utóbb neki is csak ki kell találnia, hogy feljusson ahhoz az átkozott bejárathoz!

A lány ekkor közelebb húzódott, és váratlanul belekarolt a másikba, bizalmasan hozzádöntve a homlokát a vállához. Koszos vagyok és büdös, és mégis, hogy bújik! – csodálkozott a férfi. Még mindig fél, gondolta, de most is csak ugyanarra a következtetésre jutott, mint amelyre már többször is az elmúlt hónapokban, különféle ügyei nyomán: bizony, gyerek kellene nekem már, gyerek. S vajon családdal, asszonnal együtt? Hát persze hogy asszony nélkül, ha lehetne, gondolta most is, amit persze ő maga sem vehetett igazán komolyan. Most mégis lazított valamit merev tartásán, a zavara azonban megmaradt, mert a gyerek az orrához nyúlka, nyilván mert neki erős izzadságszaga van, férfibűz.

De Anna még szorosabban hajolt hozzá, s nem kellett neki megmagyarázni semmit, látta a férfit az elmúlt órákban a salakfalon, és most már biztosan tudta, hogy a sorsa ettől az embertől függ egészen.

„Hogy hívnak?”

Furcsán szólalt meg a kérdés ebben a teremnyi, árva csendben. Nem mindegy most, kit hogy hívnak? Van itt két, véletlenül összezárt személy, és nincs senki más, aki miatt fontos lehetne, melyiket hogyan nevezték el valamikor, valahol másutt, egy korábbi világban. Olyan banális, mégis olyan ünnepélyes volt azonban a kérdés, hogy Anna egyszerűen csak megmondta a nevét, nem is kérdezett vissza. „Ki a legjobb barátod?” Hogy ez hogy jött elő éppen, nem tudta volna megmagyarázni a férfit, de valahogy, zavarában most éppen ez érdekelte a legjobban. Az ember a bajban ugyanis gyakran gondol a legjobb barátjára. Hátha olyankor, telepatikusan, a jó barát is gondol miránk. „Az anyukám.” „Nonono!” – hitetlenkedett emez. „De igen, mert ő az, aki mindent tud rólam.” „S ugyan mi mindent tudhat?” „Ő” – dőlt hátra a kislány, mint aki jó tételt húzott a vizsgán, és felszabadult mesélésbe kezdett, mialatt David végre hozzáláthatott a reggeli elkészítéséhez, pedig az óra szerint már inkább ebéd járt volna. Eszerint tehát egyedül a Mami ismeri az elmúlt évek összes „lánydrámáit”, gyerekcsínyeit, sérelmeit, az összeveszéseket a barátnőikkel, a házibulik intim részleteit, minden jelentőst és jelentéktelent, ami csak megtudható a gyerekeletnek a felnőttek számára haszontalannak látszó kalandjairól, közönséges csodáiról. Tele szájjal és őszintén kacagott, ha a férfi néha, színlelt értetlenkedéssel rákérdezett egy-egy túlságosan is mai jelenet részleteire vagy egy divatos diákszó jelentésére, s lassacskán valamiféle játék lett a gondtalan csevegésből, „ismerj meg, ha tudsz” játék, amely során a lány szinte megmagyarázhatatlan nyíltsággal tárulkozott ki mindenféle életrészletével. Mint aki úgy érzi, mindent oda kell most adnia ennek a különös, ismeretlen, valamiképpen mégsem idegen embernek, hátha annak ettől könnyebbé válik majd őt innen kiszabadítania. Meg valahogy olyan jó volt ülni lenn a homályos hűvösben, miközben pedig odafent, odakint élesen, forrón tűzött a nap a boldog virágos anyatermészetre, amelyet Anna kicsi kora óta annyira szeret. Csak ülni tehát, és locsogni, és nem gondolni az eljövőkre, mert amíg az ember lelkesen figyelő közönségnek beszél, nemigen kezd más, fontos dolgaival is törődni. A rossz megvár, s még a jó is ráér olyankor.

David elragadtatottan bámulta a lányt, ahogy képzeletének csapongását követve magyarázott, mutogatott, nevetett. Nyughatatlanul babrált keze a hátizsák csatjain meg a sokzsebes dzseki fémgombjain, és időnként, a mese hevében egy-egy pillanatra megragadta a férfi nagy kezét. Mikor aztán hosszú, szép fekete hajának egy tincset – mókásan utánozva az iskolaigazgatót – bajszként az orra alá igazította, s a szájával csücsörített, hogy ott tartsa, legszívesebben fölkapta volna a lányt, hogy kacagva körbeszaladjon vele az akna alján, annyira örült a bizalmának meg az önfeledtségének. Mintha ugyan a körülmények feledhetőek lettek volna... Mert miközben a gyerek tovább csacsogott, a felnőtt szívébe lassan, de szigorú erőszakossággal beleköltözött valami újfajta, tompa szomorúság, amely aztán fokozatosan feszültségbe váltott át. Olyasfélébe, amit csak az érezhet, aki készen áll ugyan a cselekvésre, de előre tudja, hogy amivel majd hamarosan szembe kell néznie, azt úgy hívják: az emberi tehetetlenség érzésének elviselhetetlen stációja.

„És neked van feleséged?”

Lám, éppen azt kérdezi, amit minden kíváncsiskodó kölyöklány megkérdezne ilyenkor, de ez a tegezés most egészen máshogy szólt, mint a múlt éjszakai. Az apás volt, ez inkább baráti, azt félelemmel kormozta át az éj, ezt kacérsággal fűszerezte meg a nappal. „Nincsen” – felelte. Néhány éve még egy kicsit büszkén adta ezt a választ, ha kérdezték, egy ideje azonban már csak közönyösség csendült ki a hangjából, mint most is. „Nem is volt?” „Nem.” A „miért nem” már nem hangzott el, de benne volt a levegőben, ezért a férfi gyorsan megelőzte: „Most újra meg kellene próbálnom a mászást, valahol egy új helyen.” Felállt, otthagya a lányt, aki számára ez olyan volt, mint valami rossz vágás egy „filmen”, mert már beleélte magát a folytatásba. David azonban erről a kérdésről nemigen akart most egy gyerekekkel beszélgetni, még saját magával se szívesen. Nem is értené meg, hogy vajon egy jóképű, sportos alkatú, művelt és világot látott férfiember, akinek annyi, de annyi szerelme és oly sok kalandja volt, hogyan élhet már évek óta egyes-egyedül mégis. Hogyan lesz magányossá az, akinek volt olyan évtizede is, amelyben szinte egyetlen, társaktól szabad óra sem akadt?

Anna megsejthetett valamit e keserűségből, mert elindult a felfelé nézegető férfi után, s amikor mellé ért, kezét a kezébe csúsztatva állt ott egy darabig. Az meg hagyta, jó volt így neki is. De aztán szó nélkül elengedte, végigment a salak alján, a félkörön, s hozzálátott, hogy a nagyobb darab köveket, amelyek az útjába akadtak, egy halomba hordja mind. Új terve jobb kedvre hangolta. A délután hátralevő részében már csak köveket gyűjtött, amiben a lány is segítségére volt, egészen vacsoráig. Akkor David szalvétát terített a hálósáakra, konzerveket bontott, kenyeret szeletelt, hagymát darabolt, „katonákat” készített. Nagyokat nevettek. Mintha egy kiránduló házaspár lennének, vagy apa és lánya, vagy összeszokott klubtársak a természetbarátoknál. Mintha fent lennének, és nem lent. A kinti, párhuzamos világról, mintha csak tabu lenne, vagy mintha félnének tőle, viszonylag kevés szó esett. Így érkezett el a második éjszaka.

* * *

Rutinosan ágyaztak meg. Minden meleg holmi előkerült, mert ez az éj hidegebbnek ígérkezett az előzőnél, a csillagok fénye tisztábban sejtett át a barlangszáj szűk részén. Már Anna rendezte el a közös fészket a félhomályban, egyedül ment el pisilni (ezen jót nevettek megint), és olyan természetességgel és bizakodással fúrta be a térdét a férfi térdei közé, mintha soha más helyen nem is tartotta volna őket. Nagyon korán volt még, de már nagyon kései sötét. Aludni egyikük se akart. Suttogva beszélgettek, mintha bárki is kihallgathatná őket, és mintha lennének közös titkaik, pedig csak az életük lett közös, mégis mindketten úgy érezték, többet jelent ez, mint akár ha egyszerre születtek volna is. Átfogva egymást meghitt harmóniában, mint egymással gyöngéd viszonyban lévő testvérek, feküdtek, mint két barát, édes pajtások egy jó kiruccanáson, lámpaoltás után, összébújva, időnként egymás szavába lehelve, egymástól szippantva el a levegőt.

David izgalmas történeteket kezdett mesélni nagy, távoli vizekről és hegyekről, messzi, különös emberekről és úti kalandokról, de aztán lassan felhagyott a vad színekkel és bizarr fordulatokkal, és mintha csak saját maga számára akarná végre kiborítani múltjának sokáig lelakatolt dobozát, önmaga legmélyéről for-

gatta ki legrejtettebb érzéseit, legtitkosabb gondolatait a némán figyelő gyereklány elé. Lehet, akkor is mondta volna, ha senki sincs ott. Úgy beszélt, mint aki utoljára szól, vagy mint aki rátalált arra, aki végre meghallgatja és megérti az önmagában már hosszú ideje hiába hordozott szavakat. Mindenféléről beszélt, megállíthatatlanul, köznapi mondatokat keverve mély, igaz közhelyekkel, költészetbe merítve közönséges életfilozófiát. Bizalmasan beszélt a lánynak a világ természetes és ésszerű közönyéről, a magány egyhangú öncsalásairól, még a mindenség keresésének kilátástalanságáról is, de mintha nem is egy emberhez szólna, hanem valamiféle „elszámoló-szék” szótlán hatalmaságaihoz, ülnökeihez. Néha egy-egy asszonynév is belekeveredett a hosszú szófolyamba, amely altatóan zsongította el a gyereket. Hirtelen mégis azt kérdezte:

„Hány nőt szeretnél?” Úgy kérdezte ezt, mint egy igazi nagylány: hány nőt. Egy kicsit meg is ijedt a saját kérdésétől, hátha a felelet túllép a kérdező kíváncsiságán. De David most nem tért ki a válasz elől, úgy gondolta, Annának is joga van róla megtudni, ami igazán érdekli őt, hiszen az ő sorsuk itt most egészen a legbelsőbb titkokig összekapcsolódhat. „Sokat.” „Nem igaz, biztosan csak egyet szeretnél mind a sokban.” „Az meglehet” – hagyta rá a férfit, de valójában úgy gondolta, hogy igenis, sokat szeretett, túlságosan is sokat, sokféle örömért, sokféle vágygal, beteljesületlenséggel, mámoros sikerrel, trófeaként élve meg sok jelentéktelen, értelmetlen, a sorstól csak kierőszakolt kalandot. De ezt a gyerek úgyse értené meg. „Aludj el, Anna, aludj!” – zárta el hirtelen a szavak folyását, s egy kicsit előrenyújtva a fejét megcsókolta a lány homlokát. „Jó éjszakát, David” – felelte az, és behunyva szemét olyan közel fonta magát a férfi testéhez, hogy annak egyszerre csak egy nagyot kellett lélegeznie, és csak utána tudott belegondolni abba, hogy milyen meglepően hangzott a neve itt, először kimondva ebben a rettenetes, izgató, különös apaszerepben. De félálomban már az járt az eszében, hogy az egyetlen kulacsnyi víz fog kifogyni legelőször a készletből.

* * *

Motorzúgásra ébredtek. David felugrott, és kiabálni kezdett: „Hé, emberek! Itt vagyunk. Ember a bányában!” De a hangja elfolyt az óriási térben, s ami mégis feljuthatott a bejárathoz, azt a motor hangos berregése fojtotta el. A jármű a betonúton farral közeledett a bányatorokhoz, ezt tisztán ki lehetett venni a fel-feldübörgő zúgásból. David ordított, a lány is sikongatott, de fent még hangosabbra kapcsolt az ellenhang, amikor az emelő is működésbe lépett.

Piszok és törmelék hullott a fejükre, kódarabok peregtek szerteszét, ahogy a friss salaktömeg végigcsúszott, végiggörgött a meredélyen, s mire újra kiállhattak volna, a teherautó már visszafelé hajtott az úton, menet közben billentve a platót a helyére nagy robajjal. A sofőr talán valami jó zenét hallgatott, vagy felhúzta az ablakot, hogy védje magát a lebegő, vörös salakportól, mindenesetre nem ért el hozzá a kétségbeesett kiáltozás. Ahogy halkult a zúgás, távolodott a hang, úgy költözött a két magára maradt reménykedőbe, egyszerre, de mégis különbözően, a mindedig valahogy még sikeresen háttérbe szorított félelem.

Az egyiknek edzetlen, gyermeki szívébe fúródott a szorongás tüskéje, ott vert gyökeret, szinte kiköltöztethetetlenül beletelepedett, a másíknak viszont a sok rossz tapasztaláson megkeményedett agyába vert éket, ott kezdett ártani, bomlasztani. Még jó percekig mindketten meredt nyakkal bámultak felfelé, nem

akarták elhinni, ami történt, pedig elég meggyőző volt a filmbe illő jelenet. David akkor hajtotta csak le a fejét, amikor a lány egyszer csak melléje lépett, és megfogta a karját. „Gyere, készítek reggelit” – mondta olyan természetesen, mintha ez a mondata mindennap elhangzott volna. Mintha a megélt pillanatok után lehetne még egyáltalán bármi is természetes! A férfit előbb megdöbbenetette a gyerek lélekjelenléte, és csak bámulta egy ideig a szomorúságtól még szebbnek látszó arcát, aztán hirtelen meg úgy érezte, most ölbe kapja, és megcsókolja a szemét. De mégse tette. Félt ettől a váratlanul jött és nem is egészen átélhető apaszereptől, szokatlan volt a felbuzdulás, amit érzett, ismeretlen csapdák sejlettek mögötte. Csak azt tudta egyre biztosabban, hogy nem igaz, amit eddig gondolt, amikor elvált, gyerekes asszonyok kerültek az útjába, és ő többnyire kitért előlük hamar, mert lám: a más gyereket is hogy meg lehetne szeretni...

Ezen a napon már keveset beszélgettek, főképp mert egyszerre nagyon sok lett a munka: nagy köveket és a törmelékből kiszabadítható nagyobb fém tárgyakat gyűjtögettek, biciklivázat, sándarabot, hűtőládát, vaskályhát és különféle lemeztördelékeket. Műanyag lavórt, széket, ágybetétet, bőrdöngőt, véccsészét, sőt többtucatnyi csontkeményre száradt egész kenyeret is találtak. Csak ami kilátszott a sít alól. Összehordva mégis nagyon kevesnek tűnt az egész. David terve az volt, hogy ezek segítségével épít lépcsőt a falban, a falra, de ahhoz még nagyon sok nagy hulladékra lett volna szükségük. A teherautó (vagy egy másik) aznap még kétszer ürítette rájuk a „piszkát”, rekedtre ordították magukat. David hallani vélte még a kocsirádiót is. Önkívületben tajtékzott, üvöltözött: „Kapcsold ki, te állat! Nem hallod? Kapcsold ki! Itt emberek vannak, segítség!” Aztán amikor késő délután harmadszor is feldübörgött a távozó jármű motorja, nekirohant a salakfalnak. Tehetetlen, őrült dühvel, csapkodva és kaparva mászott felfelé, térdel, könyökkel, állal segítve az előrejutást. Olyan magasra ért fel, mint eddig soha, húsz méternél is több volt talán. Tépte, cibálta, rúgta, marta a salakot, közben üvöltve biztatta magát, míg aztán egy pontnál tovább már nem bírta, a lába lefelé kezdett csúszni, kapaszkodó keze a semmibe markolt, mert testének súlypontja lejjebb került, mint ahol még a lendület megtarthatta volna. Zuhant, görgött, patogott lefelé a domb aljáig. Ott ült aztán egy negyedórán át, maga elé meredve, fájó, mozdulatlan hátát a törmeléknek vetve. Akár egy lerombolt szobor.

Anna egy ideig messziről figyelte a tébolyulttá vált férfi csendesülő zihálását, aztán lassan odalépdelt, s megállt szemben vele. De nem szólt, talán mert tudta, hogyan kell szó nélkül is azt mondani: Nyugodj meg, kedves, hiszen én itt vagyok neked. Végül mégiscsak letérdelt a még mindig kövülten maga elé meredő David mellé, majd még közelebb húzódott, és egy hirtelen mozdulattal, lovagló ülésben rátelepedett a férfi kinyújtott lábszárára. Olyan mozdulat volt ez, mint mikor vad kitörése után meg akarjuk simogatni a kutyát, de nem merjük mindjárt, előbb óvatosan melléje lépünk, várunk, s csak aztán közeledünk hozzá úgy, mint máskor. A lány úgy ült szemben a férfival, vagyis inkább térdelt, hogy eközben a combjai közé szorította annak a térdét, majd egy kicsit előredőlve, a férfi combjára támaszkodva, himbálni kezdte magát előre-hátra, mintha csak biztatná a másikat, hogy vessen véget az értelmetlen nekibúsulásnak. De az még erre se eszmélt, gondolatai messze kóboroltak, talán a

Himalája kietlen, hideg kőemlékei között, mert semmit se szólt, rá se pillantott a gyerekre. Sőt, mintha egy könnycsepp is megjelent volna a szemén... Anna nézte az elkeseredett, komor férfiarcot, a sorsdöntések által belefáradott ránccokat, a kihűlt, nagy szemet, de nem sajnálatot érzett, hanem valami ismeretlen mást. Nagyon-nagyon szeretett volna tenni valamit a férfikönnyek ellen, de tehetetlennek és haszontalanul csekélynek érezte magát. Ekkor egészen előrehajolt, szinte teljesen ráfeküdt a férfira, fejét a vállára hajtotta, s a vigasztaláshoz új pozíciót keresve bal kezét a nyaka köré fonta. Jobb keze azonban odalent maradt a férfi combján, s mivelhogy ott maradt – véletlenül, ösztönnel, öntudatlan –, aztán már nem húzta el onnan. Talán ott nem ugyanazt a testet öleli nyugtató, gyengéd, gyermeki ártatlansággal?

David kezdett magához térni végre. Érezte a kedves lény közelségét, de még nem érzékelte a jelenetet. Jobb kezével átfogta a hátát, ballal az arcát simította magához, és így maradtak, szorosan tartva egymást ebben a szokatlan ölelésben sokáig, tovább is talán, mint az a néhány pillanat, amíg a férfiember korlátlanul ura még teste minden rezdülésének. Addig maradtak ebben az összefonódott, jó pihenésben, amíg a véletlenül vagy talán nem is annyira akaratlanul eltévedt gyerekkéz egyszerre csak meg nem érezte az ujjai alatt a férfitest megkeményedését. Furcsa volt ugyan, szokatlan és merész a mozdulat, romlatlan szívét mégis valamiféle megmagyarázhatatlan diadal érzete szállta meg tőle hirtelen. Meg nyugtalanító szorongás is ugyanakkor, amitől egyszerre a lélegzése és a szíve dobbanása is szaporább lett, ám ami történt, azt már itt nem lehetett meg nem történtnek tekinteni.

Pedig a férfi addigra már egészen föleszmélt az elkeseredett kábulatból, az életelemzésben nagy gondolatkört leírva visszaért önmagához, s megint józan volt és racionális, mint általában. Az utolsó teherautóval együtt ugyan a remény is még messzebbre robogott, de az esztelen indulatot már lecsendesítette az önfegyelmű ész. A szomorúság azonban egészen a szívére telepedett, úgyhogy ez a küzdelmek, kalandok, kudarcok tüzésétől keményre égett felnőtt a legszívesebben most sírni szeretett volna, tudván tudva a sírás néha előnyös hatását az ember lassan kiszáradó lelkére. Talán meg is teszi, talán sír egy sort, mint egy megfontolásoktól mentes kisgyerek, akinek elrontják a játékát, ha nem az a helyzet éppen, amit most már testének minden porcikája figyelmeztetően, sőt fenyegetően érzékelt. Forrón és egyre lüktetőbben. Mindeközben ott hevert, a salakdomb által szinte már legyőzött, tehetetlenül, csapzottan és elgyötörtén a piszokban, egy sötét pokol legeslegalján, a karjai között tartva a világ legeslegédesebb gyümölcsét. Egy olyan lányt, akivel egy fiú csak egyszer találkozik az életben. Egy férfi azonban talán egyszer sem!

„Ugye éhes vagy, kicsim?” – vágta el hangos szóval és kérlelhetetlenül saját végig se gondolt, mert végig sem gondolható fantáziáját, s a felhevülten ráboruló lány kezeit gyengéd erőszakkal lefejtve magáról, felkelt, elindult a hátizsákok felé. Anna nem válaszolt, egy kicsit szédült volt a rászabadult, ismeretlen, megzabolázatlan érzésektől.

Sötétben ettek valamit, szóltanul. Néhány korty kiporciózott víz, gyors ágazás, vezényszavak, aztán a csend. David higgadtan végiggondolta a történeteket,

és úgy döntött, legjobb, ha háttal fordul a lánynak, úgy alszanak el, megelőzve a továbbiakban minden véletlent és akaratlant. Aztán ezt mégis túl méltatlannak és durvának találta. Büntetésnek. Egy ilyen kétségbeesett helyzetben kegyetlen dolog megvonni a másiktól az emberi közelséget. De most először gondolt arra is, hogy nem kislány és nem gyerek, hanem egy nő fekszik mellette egy koszos, gyűrött, összevackolt menedéken, egy hegybe vájt üreg hideg homályában. Valahogy az emberi ősidőkben lehetett így... Te kis „nő” – mondta magában végül elmosolyodva, és azért is hanyatt feküdt le, tehát sem így, sem úgy.

Anna is nyugtalanul feszkelődött, nem engedték pihenni új élményei. Mintha mindent összeráztak volna a fejében, s ami tegnap még világos volt és tiszta, mostanra zavarossá lett és bizonytalanná. Szerelmi kísérlet volt ez? Játék csupán? A szex bevezetője? Mi a különbség? Egyik férfi, akár a másik? Sokáig feküdtek így, ébren, de az álom határán, csak a két szabálytalan lélegzés bontotta meg a végtelen és hangtalan ürességet. A lány a férfi testére gondolt megint. De hiszen karnyújtásnyira hevert mellette! Olyan különös volt, ami történt, olyan szédítő, eleven és izgató. Újra és újra végigpergette agyában a kora esti perceket, és a teste mindannyiszor válaszolt is a fantázia kérdéseire. Úgy érezte, most már mindent tud erről az emberről. Hiszen már megismeri a testszagát is.

Végül úgy aludtak el, ahogyan illik e párhoz: egymás mellett ugyan, de megtartva a testvéri testtávolságot. A józanság küszöbének két külön oldalára dőltek le, és mégis, amikor a magasból a szűk bányarésen át benézett a kelő nap, talán a szokottnál egy kicsit erősebben is, úgy ébredtek fel, ahogyan nem illik e kettőshöz: Anna majdnem egészen Davidon feküdt, combjai közé fogva a férfi jobb combját, fejét a mellén nyugtatta, és karjai a másik nyakába, vállába kapaszkodtak. Már régóta feküdhetnek ilyen intim szorosságban, állapította meg a férfi, amikor kinyitotta a szemét, mert a hálósák-takaró olyan szépen befedte őket, mintha közben valaki többször is rájuk igazította volna gondosan. Egyik karja a lány vállát, a másik meg a derekát ölelte, vagy nem is azt, hiszen a keze lejjebb, a feszes fenekén nyugodott, még hozzá a hosszú ing alatt, és igen, a lány combjának gyengéd nyomásától a férfiassága, ha lehet, még duzzadtabb volt, mint az előző este.

David biztosan tudta, hogy bármi kevés esett is eddig, az is sok: tehát ennek az értelmetlen, gyermekrontó flörtölésnek végérvényesen véget kell vetnie. Miközben pedig olyan nyugodtnak és boldognak érezte magát, amilyenek már nagyon-nagyon régen nem, talán évtizedek óta sem. Óvatosan, hogy fel ne ébreszse, megpróbált kibontakozni a szoros ölelésből, de mintha szívének egy darabjától kellene megválnia, úgy kelt fel a közös ágyból. Ez volt a harmadik éjszakájuk

* * *

A negyedik nap estéjén David úgy zuhant bele az alvásba, ahogy egy valódi szakadékba lehetne behullani, elgyötörtén ájult el egyetlen perc alatt a hálósákon. Aznap szinte semmit nem evett, nem ivott, hogy maradjon még valami a gyerekeknek, és sötétedésig a lépcsőt építette. Jobb oldalon felfedezett egy autóröncsöt, egy alváz volt a motor darabjaival, nem messze tőle pedig valami csillogóan fényes fémdoboz betemetetlen oldalát, oda vezette hát fel az első szakaszt. Csak egy-egy féltalpnyi helyet tudjon rakni sorra egymás után ebbe a masszába, bármilyen kis pontokat, és fel fog kapaszkodni rajtuk – biztatta ma-

gát, olykor hangosan is –, mert neki fel kell jutnia, bármi áron. A fémdoboz valamiféle orvosi berendezés lehetett, elkopott felirata szerint legalábbis, csúszós, különleges fémből. Körbeásta, de megmozdíthatatlanul nehéznek bizonyult, így hát csak kikaparta alóla a törmeléket, hogy vízszintbe álljon, jó lépcsőfok legyen.

Megpróbálta lefeszíteni az egyik oldalát különféle fémdarabokkal, amelyeket szerszámnak, kalapácsnak, éknek használt, hogy esetleg egy másik grádicsot építsen belőle, de a doboz nem engedte el a falát, bár látszott, hogy egyszer már valaki más is feszegette. Szürkés, szirupos folyadék is lehetett benne eredetileg, de nem olaj, inkább adalékanyag vagy mérésre alkalmas elegy, amely kifolyhatott, és rászáradt a fémláda peremére. Végül egész jó kis feljáratot sikerült összehoznia egy darabon, fel az autóroncsig. Elméletben, letről nézve, végigmászott rajta többször is. Csak az újabb salaköntések szét ne rombolják reggel, amit estig rakott. Itt életmentő műalkotás készül, emberek! Azért is lépcsőn fogunk kimenni! – nézett végig elégedetten a művén –, csak kő meg téglá meg vas kellene még! Azon kapta magát, hogy könyörög a salakhegyhez. Am elérhető vagy legalábbis látható helyen már nem nagyon akadt újabb tárgyra, pedig mint egy robot, úgy dolgozott, amíg bírta a fény. „Lépcsőt építék az égig” – motyogta még félálomban is, és reggel is csak arra emlékezett, hogy este, valamikor jó későn, Anna mellette térdel a földön, és a fejlámpa egyre halványuló fényénél a kőport törölgeti az arcáról meg a szeméből a már piszkos vászonszalvétával. Aztán még arra is, hogy a lány a homlokát sokáig az ő homlokához szorítja, hogy szinte fáj. „Megmentelek, kedves” – végül mintha meg ezt is mondta volna, de lehet, hogy ezt már tényleg csak álmodta.

* * *

Mint egy nagybeteg lázas állapota, úgy kezdődött az ötödik nap is, hangokkal és látomásokkal. Mint egy pszichés zavar. Az ébredés másodperceiben ugyanis, amikor David behunyt szemmel megpróbálta visszaidézni az esti elalvás emléktöredékeit, még látta magát valóságosan, ahogy a szennyes hordalékkupacon fekszik, és Anna az arcát simogatja. De akkor hirtelen, valahonnan a tudattalan mélyéről örült, buja szexfantáziák toltak elő, amelyekben ő újra és újra együtt van a gyereklánnyal a piszkos bányamorzsalékon, mindenféle szerelmi pózokban. Mintha ezek is megtörtént emlékek cserepei lennének, olyan valóságosak voltak, megijedt tőlük, megijedt önmagától. Miközben azt ismételtette folyton, hangosan: megmentelek, kedves, megmentelek... Akkor végre egy józan, szigorú őr megrázta a rácsokat az agyában, és ébredést parancsolt. És azt hallotta, közvetlenül maga fölött, tisztán és egyáltalán nem álomszerűen: „Egyél, drága, egyél.” Félig nyitott szájában valóságos májas kenyér ízét érezte szétáramlani, amitől végre tényleg felébredt. Ez már az igazi történet volt, valaki etette őt, mint ahogyan egyszer anyja etette hetekig, amikor mind a két karját összetörte egy rossz megválasztott, omladékony szikla alatt. „És te?” – kérdezte, de azért mohón lenyelte a falatot, amely a szájában volt. „Én már ettem.” A férfi hitte is, nem is.

Felült. Már egészen kivilágosodott a barlangterem, vagyis hogy nappali félhomály volt, pincéfény. Úgy kimerült az előző napi, szüntelen és reménytelen küszködéstől, hogy még most is alig tudott talpra állni. Minden csontja sajgott, égett, fáj. Mégis evett hát néhány falatot, mert tudta, milyen feladat elé néz újra. A lány olyan komoly volt, amilyen ebben a helyzetben csak egy felnőtté

ért gyerek lehet. Egy igazi felnőtt vagy nem merne belegendolni a közeli jövőbe, vagy elszámolna vele, s egyszerűen a képébe nevetne a sorsnak. Vagy már feladta volna, és vigyorogna idéltlenül? David ettől újra jobb kedvű lett. Egy-másra nevettek, bár egyikük sem mondott se furcsát, se vidámat. De az új nap új ígéretet tartogatott, talán meglepetéseket, és különben is: annyira jó volt egymásra nézniük. Piszkosak voltak, csapzottak és szakadtak, mint a hajléktalan koldusok, és kívül az emberi „burkon”, vagyis a testükön, végestelen-végig nagyon sérültek és sebesültek. Mégis, odabenn, a lélektár egy-egy háborítatlan fészében egy közös érzés valami különös biztonságot, épséget és tisztaságot tartott életben külön-külön is, a sorsszerű, de irracionális egymásrautaltságét: a lány a férfi törhetetlen erejében kezdett hinni, a férfi pedig abban, hogy majd a lány ad neki emberfeletti energiákat.

Kézen fogva mentek oda, ahol a „feljárát” épült, s nézték egy darabig csendesen, mielőtt David hozzálátott volna a folytatáshoz. Anna váratlanul, játékos ötlettel felkapaszzkodott az első lépcsőfogazatokra, és vissza-visszamosolyogva mászott előre néhány métert a köveken. Jól tartottak a „grádicsok”. A férfi figyelte a törékeny alakot, ahogyan egyensúlyozva, óvatosan lépett, csimpaszkodott felfelé. Akarta is, hogy menjen, meg nem is, nem szólt hát rá, csak aggódo tekintettel követte félénk, balettszerű mozdulatait, hogy közbeléphessen, ha szükséges lenne. Igézettel, talán egy kicsit büszkén is nézte a lányt, és bár korábban is előfordult néha, hogy tekintete a kényes női pontokra tévedt, most nem kapta el a fejét zavartan, mint máskor, most jólesett a látvány a szemének.

Annán most nem volt a hosszú, éjszakai gyapjúing, és a rövid szoknya nem fedte el a feszes, izgató, fiatal testet, a combok hajlatai mögött a lány formás fenekének dombjait, szinte karnyújtásnyira előtte. Ez a rövidke, nappali álomkép ismét elkápráztatta a férfit, ahogyan a reggel víziók. Behunyta hát a szemét, hogy ne lássa, de ettől egy pillanat alatt „vadabbra” váltott a „film”, és máris másképpen érzékelte a látomást: már meztelenül állt ott a lány, pórén és buján, és közvetlenül az arca előtt, hogy még a nyílásokot fedő szőrszálakat is olyan közel érezte magához, hogy szinte kitágultak az orrcimpái, mint az első tavaszi széltől kinn a szabadban. De csak egy villanásnyira kábult el, csupán egy fantáziányi meseidőre, aztán elhessentette magától a „forró” víziót, hogy végül az egész jelenet csak egy mélyről induló sóhajtássá szelídülhessen benne. Milyen boldog ember lesz, aki először kapja majd meg ezt a különleges kis teremtményt! Meg se érdemli talán. Ha egyáltalán tudja majd, mi hullt az ölébe. De most, ebben a folyamatban az ő számára csupán egyetlen feladat adódik: hogy ezt az ártatlan és áldott gyermeket e ma még ismeretlen boldogság számára innen bármi áron kimenekítse.

Anna már úgy nyolc-tíz méternyi haladt előre, ott azonban megállt, elbizonytalanodott, hogyan tovább. Elérte a fényes fémdobozt, de onnét már nem mert se továbblépni, se visszafordulni. „Jaj – mondta halkán, hátra se nézve –, hogy jövök én most le innen?” Hirtelen leült a fémládára. „Gyere értem!” – kiáltotta. „Majd szépen visszamászol ide, kedvesem – mondta David, mert tudta, hogy annak nem sok értelme volna, valószínűleg együtt pottyannának le a kő-lajtórjáról. – Lassan gyere, mindig fogódkodva! Csak nem kell lenézni. Aztán a legvégén én itt elkaplak.” A „kedvesem” önkéntelenül szaladt ki a száján, tényleg nem akart semmi gesztust, semmi jelet, amely a lányt arra biztathatná, hogy bármiféle érzelmi, testi vágyához a jövőben partnerre találhat benne.

Anna ült egy darabig odafenn a fémdobozon, körbe-körbebámult a félhomályban, jól érezte magát. A férfi egyre türelmetlenebbül szölongatta: „Gyere már!” De a gyerek nem indult, sórt, egyszerre csak akrobatikus tréfába kezdett: egyensúlyt keresve felállt, előredőlt, félig a salakhegy felé, s egyik lábát lassan emelni kezdte. Szabályos mérleget csinált, mint a tornateremben a gerendán, s közben még kacsintott is egyet a szájtató férfi felé, aki számára ennél erotikusabb mutatvány e pillanatban nehezen volt elképzelhető. Ezután megfordult, és végre elindult lefelé nagy óvatosan. „Így nem lehet jól egyensúlyozni!” – akarta mondani David, de a lányt láthatóan nem is érdekelte az egyensúly meg a biztonság. Váratlanul nekilódult, egy-kettő-öt-hat, egy kiáltás, hogy „Jövök!”, és már ugrott is, majdnem három méter magasból, egyenesen a férfi karjaiba. Ennyire bizonyos abban, hogy a másik majd úgyis el fogja kapni őt, legfeljebb a cirkuszi légtornász lehet. Vagy akit nagyon szeretnek, és ő tudja ezt...

De David nagyon dühös lett. Értette ugyan, hogy az egész színház, a felmászástól a leugrásig egyszerű provokáció volt csupán, gyermekien gátlástalan testi kihívás, a romlottság minden tudatossága nélkül, de azért nagyon összeszidta a lányt. Ráadásul túl magasról ugrott, le is zuhantak a földre mindketten, ami komoly sérüléssel járhatott volna. Kiadta hát a mérgét, bár a szavakban több féltés volt, mint igazi indulat. A feddést azonban a gyerek mégis zokon vette nagyon, és durcásan félrevonult. Magára kapta újra a nagy gyapjúinget, és lábait maga alá húzva órákon át ült a hátizsákon. Davidot nézte, mihez kezd. A férfi felmászott az elkészült lépcső-harmadon, és a kiálló autóröncsöt, mint egy szigetet, mint oázist, megtisztította a salaktól meg a törmelékektől. Néhány méternyit ez is jelentett az előrejutásban, hiszen a vázban jól meg lehetett kapaszkodni, s mint egy meredek ösvényen, haladni mellette. Onnan próbálta meg továbbépíteni az utat, de már nem nagyon sikerült, nem volt hozzá anyag. Néha azért eloldalozott valamenynyit egy-egy kilátzó beton- vagy tégladarabért, onnan leszánkázott „kincsével” a mélybe, és már indult is vele újra felfelé a padkasoron. Később inkább odalent kezdett turkálni, belefűrt, beleásott a salakba, hátha akad valami lépcsőfoknak való tárgy vagy szemét, de mindhiába, ott is elfogyott, ami igazán hasznos lehetett volna. Egyszer mégis előkerült egy törött gyerekágy, ezzel David feltornázta magát az autóröncs fölé és beépítette, de aztán megint sokáig semmi. Indulat és sírás kerülgette újra, mert hiszen ez így csak félmunka volt, csak fél lépcső, és a fél siker itt most teljes kudarcot jelenthetett! Éppen a legmeredekebb szakaszra nem jutott semmi kapaszkodó vagy támaszték, oda, ahol a leglazább az omló salakdara, hiszen a nagyobb kődarabok már többnyire mind a mélybe gurultak.

Semmi értelme, ennek nincs semmi értelme – ismételtette tehetetlenül. Megint dühöngeni szeretett volna, mint pár nappal előtte, de nem mert a lány miatt: ki fogja tartani a lelket benne, ha ő is feladja, vagy egyszerre csak vesztésként viselkedik. Beleharapott a piszkos kezébe, hogy kiserkent a vére, de mégis más volt ez, mint a száz másik seb és karcolás: mert ettől valahogy megnyugodott, a fájdalom aktivizálta az ingerküszöb véderőit. Elkezdte megint a keresgélést. Egész délután két méterrel jutott előrébb, két kisebb vasúti talpfa segítségével, de amíg ezeket megszerezte és felcipelte új helyükre, megint összevissza dörzsölte, horzsolta, sebezte magát, csupa szakadás és folt volt a bőre, egy varga nem adott volna ilyenért egy centet sem. És a végső sikerhez még ki kellett volna építenie legalább tíz-tizenkét métert, ami már szinte lehetetlen-

nek látszott. Ha napok alatt lelne is hozzá elég anyagot, hiszen biztosan van itt még sok alkalmas tárgy mélyebben a törmelékfalban, vajon mire futná az erejéből, hiszen máris a végét használja, étlen-szomjan, fáradatlan munkatempót diktálva magának. S mi lesz Annával? Ez a kérdés elemi erővel tört fel benne, olyan őszinte, önmaga által is meglepve figyelt aggódással és önzetlenséggel gondolt a lányra, hogy az elsodort minden ésszel írt kételyt, elbizonytalanodást. Tehát elkezdte újra, bár néha tényleg már reszkető térdekkkel és inakkal. „Mert én ezt a gyereket szeretem – mondogatta magában –, és meg akarom menteni, még az életem árán is.” Nagy szavak? A szavak súlya kimondásuk pillanatában méretek meg először. Másodszor, amikor cselekedetre váltódhatnak. Azért ilyen közvetlenül és nyilvánvalóan David eddig még nem fogalmazta meg magának ezt a rövid távú életprogramot, bár nem is érintette meg eddig ilyen közelről és ilyen előre körvonalazhatóan a halál valós közelsége. Még a hegyeken sem. Tíz körömmel indult neki a falnak újra...

* * *

Anna mindvégig a másikat bámulta, kitartóan. Nézte, nézte, hogyan veszít egy igazi férfi. Nézte csapzott haját és megfeszülő, verejtékes izmait, megfontolt mozdulatait nézte, ahogyan megküzd egy-egy kődarabért a többi kővel, ahogy vissza-visszacsúszik kettőt egy-egy újabb méterért, és ahogy újra meg újra elkezd a lehetetlent. Nézte, ahogy lesöpri karjáról a kiserkenő vért, és ahogyan időnként elvégzi a dolgát, hátra se pillantva. Úgy bámulta az izzadságtól kifényesedett testű férfit, mintha őseibert látott volna elemekkel csatázni, és egy másodpercre megint úgy vélte, apja görnyed ott a salak fölé, de ez a fantáziakép azért egy pillanatra sem volt számára igazán hihető. Apa nem tudná ezt, Apa hetente egyszer úszik és egyszer teniszezik, hogy óvja az egészségét és beleférjen a nadrágjába, de hát mire volna az itt elég? Rossz volt erre gondolnia. Apa egyszerűen kedves és jó ember, ami most itt nem volna jó szinte semmire se. Azért én Apát mégis nagyon szeretem – ezt majdhogynem hangoosan mondta ki –, Apához jó hozzábújni, amikor sok dolga között engedí, jó illata van, nem szúr az arca, és mindig nevet. Pedig, bizonyos értelemben Apa is éppen olyan férfi, mint ez a bácsi itt – gondolta Anna a piszkos, hideg kövön ülve, a földön, a föld alatt, de ettől a „bácsitól” most lángvörösség gyúlt ki az arcán, és önkéntelenül egymáshoz húzta a térdeit.

El is hessentette a gondolatot, mint egy darazsat, meg ne szúrja, de az újra meg újra visszazümmögte magát a fejébe. Vajon ha ő nem lenne itt, David akkor is ilyen elkeseredetten, ilyen rendíthetetlenül, ilyen emberfeletti kitartással küzdene? Érezte, hogy itt, ebben az élettelen, értelmetlen hegygyomorban most őerte történik minden. Igen, ezt most már olyan biztosan tudta, amilyen biztosan csak egy asszony tud egy romantikus filmben az ablakhoz lépni éppen abban a pillanatban, amikor szerelmese boldogan befordul a mesterlövészek-től körülvárt épületsor sarkán. Anna nézte Davidot, ahogy belevágja a kezét, mint egy kapát, a salakba, hogy néhány arasznyival megint feljebb tornázhassa magát egy vasdarabért, és arra döbrent rá, hogy a férfinak minden ilyen mozdulatára éles fájdalmat kezd érezni a mellkasában. Aztán, ahogy múlt az idő, lassacskán fájni kezdett Anna lába, a combja, a dereka is, pedig semmit sem tett már órák óta, csak ült tétlenül, szinte már kényelmesen, hátát a zsáknak

vetve, rég elfeledve azt az esőcseppnyi haragot, amely nemrég még úgy kiborította. Ült, és nézte, csak nézte a férfit, aki egyre kevésbé hasonlított már arra az ismeretlen idegenre, aki öt nappal ezelőtt útána ide lebukfencezett. Lassacskán minden más élő személynél ismerősebbé lett ez az ember, majdhogynem a legközvetlenebb rokonná, és ha a szükségét elvégezni leguggolt valahol, Anna szemében az már a legtermészetesebb emberi gesztusnak látszott. Önélküle az élet se idelent, se majd odafent, odakint nem volt már számára elképzelhető, miközben mégis úgy érezte mindvégig, hogy alig-alig tud róla valamit, pedig mindent, igazán mindent szeretett volna tudni...

De hiszen még az igazi nevét sem tudta!

Azt eddig nem is akarta megismerni, valahogy jobb időkre tartalékolta a kérdést, meg nincs is ebben semmi furcsa: idelent nemigen kellett egymást hivatalosan megszólítaniuk. A férfi pedig, sejtván, hogy a gyerek, bár nyilván kíváncsi, akarattal nem faggatózik, nem rontotta el a játékát. Majd odakint, gondolta, a tévériporterek előtt bemutatkozunk egymásnak. De ettől a csalóka ábrándtól mindjárt el is szállt a jókedve. Anna azonban éppen most döntött úgy, hogy azonnal hallani akarja a férfi családi nevét. Talán azt hitte, ha végre ezt is tudja, már mindent meg fog tudni róla, akkor már mindenestül az övé lesz? Mindenesetre fürgén talpra szökött és elindult David felé, aki a gyors sötétedéstől tartván éppen előrekapaszkodott, hogy elérjen egy épnek látszó tetőcserepet, mikor az éles gyerekhang megakasztotta. Így: „Különben hogy hívnak téged?”

Visszafordult, és lenézett a lányra. Ha azt kérdezték volna tőle: kell-e a világ aránya? – akkor se örült volna jobban a kérdésnek. Ha azt kérdezik: akarsz-e fiatal lenni újra? – már akkor is inkább ez az édes gyerekszó. És ha azt mondják neki: íme, válassz, itt a lépcső, amely kifelé vezet – akkor is csak azért választaná **azt**, hogy **ezt** az égi teremést végre segítsen visszaadni a földieknek. Mert ez neki, egyedül, úgy látszik, nagyon-nagyon nehezen fog sikerülni.

„David Doppel vagyok” – mosolygott le a magasból. De a kislány nem nevetett vissza. „Szeretlek, David Doppel – mondta olyan egyszerűen, ahogyan csak aranylakodalmukon mondhatná egyik ember a másiknak, vagy ahogyan tényleg csak nagy filmekben hangozhatna el a mondat a legnagyobb színészek szájából. – És akkor is szeretlek, David Doppel, ha nem fogsz tudni engem innen kiszabadítani.” Azzal, mint aki szégyelli, hogy így kiadta magát, visszaballagott a hátizsákhoz, ráült, nem nézett semerre sem. David percekig állt fenn mozdulatlanul a salakoldalon, nem hitte el, amit hallott. Végre aztán, mint akit egyszerre végtelen nagy erő szállt meg, elindult újra, dolog után, felfelé. Milyen egyszerűen hangzana a feladat egy sportmászóknak szóló versenyen, gondolta: meredekség 8-as, az út anyaga szinte darált kavics, szerszám semmi, a fal nehézségi foka tízes. Ám ez csak játék volna a szavakkal, hiszen nem is hegy ez, hanem mélység, igazi, pokolba vezető.

De nem maradt ideje, hogy mindezt továbbgondolja, mert amikor a kiálló tetőcserepet megragadta, hirtelen megindult alatta a ferde talaj, és szélesbesen csúszni kezdett lefelé. Mindkét kezét erőteljesen beleütötte a salakba, hátha ráfog valamire, és a bakancsát is oldalára fordította, hogy több esély, nagyobb felület legyen a lefékeződésre, de ekkor a lába megakadt valamiben, amitől előrevágódott a teste, átbukott a fején, még érezte, hogy valami felhásítja az arcát, de aztán kész, elsötétült minden.

A hálósákon feküdt, amikor magához tért, ki tudja, mennyi idő múlva. Hogy került oda? Anna éppen a homlokát ragasztotta le steril tapasszal. Az arcán is volt egy, de a többnapos szakáll meg a piszok miatt nem ragadt oda. A gyerek csücsörített a szájával, a szemével hunyorított, ahogy a kötszeres zacskóval a kezében munkájának eredményét vizsgálgatta. A férfi ugyan kinyitotta a szemét, de hamar be is csukta: a homloka lüktetett, az arca fájt, a váll sajtó, a lábait alig érezte. A feje elnehezült, visszaszédült az előző kábulatba. Galambokat látott, ahogy egyszerre le és fel mozgatták a fejüket, csőrükbe kapkodván a magokat egy nagy festett tálból. Aztán egy óriási, fekete madarat látott, amely mint egy vadászgép, zuhanórepüléssel tartott éppen a galambok felé, de hirtelen mégis felcsapta a fejét, és újra a magasba fúrta magát. Az egész megisméltődött megint, csak akkor a galambok éppen ittak, egyszerre bólogatva kis fejükkel, a nagy madár viszont kék volt, és nem gyors zuhanással, hanem szép, széles ívben repült a kicsik felé, és csak milliméterekkel húzva el felettük, szállt fel megint az égre. Végül lassan tisztulni kezdtek a képek David fejében, vagy inkább fejéből, és fokozatosan visszaérkezett a valóságba.

Mintha ő lett volna az a nagy madár, rémlett fel előtte, mialatt éledezett. Kinyitotta a szemét, de amit látott, ez a lenti, pokol körüli valóság meszeszerűbb volt a lázalom képtelenségeinél is: mert az ő rongyossá szakadozott, koszos, vérfoltos inge, összevissza karcolt, sebesre horzolt melle fölé hajolva egy valóságos földi, föld alatti angyal sírt az időközben rájuk telepedett esthomályban. A gyerek hátát zokogató félelem és keserűség rázta, mintha egy megrozszant, néma gép motorja volna, úgyhogy Davidnak aznap már megint nem lehetett egyetlen csepp saját könnye sem.

Ne sírj, nincs semmi baj, ne sírj, gyerek! – ezt akarta mondani, de egyrészt helyzetükben az ilyen közhelyes vigasztalásnak amúgy se lett volna semmi értelme, másrészt olyan nehezére esett megszólalni a torkát szorító megindultságtól, hogy inkább csak a kezét emelte fel, mintha inteni akarna. De aztán, az ujjai számára is szokatlan gyengédséggel, végigsimította a kis zokogó könnyektől maszatos, szétkenődött téglaportól piros arcát. Nézték egymást egy darabig csendben, közelről, figyelmesen, kíváncsian. Közben a férfi, mivelhogy kezét még mindig a lány arcánál tartotta, szinte zavartan játszani kezdett a gyerek piszoktól összecsomósodott, salakporos hajával. Ujjára csavargatta a tincseket, eligazgatta őket, mintha bármit is tehetett volna a szennyes ápolatlanság ellen, és arra gondolt fanyar mosollyal: vajon hogy nézhetek ki akkor én? Arra várt csak, hogy a lélegzése megint nyugodt, egyenletes, szabályos legyen, hogy újra fegyelmezettnek és kontrolláltnak érezze magát, hogy megint ura legyen a helyzetnek, főképp a testieknek. A fejében azonban bizonytalanság és rendetlenség maradt, de azon már nem is igyekezett úrrá lenni, mert ahhoz valahonnan a lelkéből kellett volna erőt merítenie, ott azonban most nem akadt abból egy csöppnyi felesleg sem.

Mi mindenre képes az ember? Még a pokolban is hajlandó jól érezni magát. De hiszen a művészetnek is a pokol az egyik forrása, még a szenvedés bugyraiból is katarzisz virágozhat ki. Ezen elmerengett. Talán egyedül a gondolkodás tudománya a kivétel, a filozofálás, amihez nem kell személyesen átélni semmit sem, különösen nem a rosszból.

Csak egy percre kapcsolt át a mulandó pillanatból a tűnődés végtelenjébe, egyetlen szabad időegységnyire bukott át a fantázia korlátján, és ahogy kezdett

visszaeszmélni a jelenhez, először azt fogta fel, hogy a lány már nem sír, de mindjárt az is tudatosult benne, hogy valami olyasmit érez, amihez hasonlót már sok ideje nem, és úgy, ahogyan most, meg aztán, isten tudja, tán még sose. Mert széjjelszakadt ruhájának rongyai között a még fel se száradt gye-rekkönnyeket egy igazi nő csókolgatta le sebes testéről forrón és egyre heve-sebben, egyre izgatottabban, egyre izgatóbban. Most már tényleg minden egés-szen olyan lett, mintha egy görög drámában lennének, vagy inkább egy japán művészfilmben – gondolta, de nem maradt ideje a „műelemzésre”, mert ekkor a lány heves mozdulattal továbbszakította az inget, az egyetlen épen maradt inggombot nyugtalan kezekkel szétnyitotta, s a most már egészen meztelen férfimellkast teljes szélességében birtokba vette.

Vajon honnan terem az emberben a testtel bánás tudása, sőt művészete, ilyen hirtelen, szinte minden előzmény nélkül? Az ösztönök génekbe kódolt kincse ez? Akkor hogy lehet, hogy egy másik ember meg egy életen át sem tanulja meg, hogy **olyankor** mit tegyen? David bőrét tűzként égette meg a lány forró szája, s mikor arcát is hozzá-hozzásimította a mellkasához, őrzítő, visz-szaverhetetlen, vad vágy kezdett kigyúlni benne, és ellenállásának folyamatos felperselődése miatt mindenfelől elfojtott energiák szabadultak elő a testéből. Boldog-boldogtalanul ugyan belekapaszkodott még a tudatosság-öntudatlan-ság határkövébe, ott függeszkedett egy darabig, mint a sziklamászó az erősödő viharban, és egyre lázasabban kereste agyában a józanság még elősöpörhető szilánkjait, de minden idegszála pontosan jelezte, hogy az olyan sokra becsült ész itt már csak darabokra tört üveggolyó, és akarat meg önfegyelem másokr hegyeket mozdító kettőse is szinte már elveszítette most a harcot. A legcsábí-tóbb kísértésnek ellenállni a legmagasztosabb ugyan, de egyúttal a leggyöt-relmesebb is, pláne ha már az értelem sem támogat tovább. Mert most már az is csak a minden mindegy kábulata felé sodorta Davidot, hiszen a bánya-fogságból való megmenekülés reális esélye éppen az előző órákban bukott el egy újabb, komoly, nagy csatát. Csupán a lelkiismeret keresne még mindig megnyugtató kapaszkodókat? Ugyan! Noha a józan helyzetelemzés szerint a személyes erőtartalékok látszólag még kecsegtettek valami csekély reménnyel, David már tudta, hogy a csodavárás valószínűleg most is hiábavaló.

A képzelet e ponton már kezdett ellibbeni a poros valótól: ezen a faragat-lan kőpriccsen valójában már nem is ők ketten fekszenek, hanem valamiféle hozzájuk hasonlatos, de földöntúli, vagy inkább mitológiai lények, és az ő vál-lát, mellét, köldökét ekkor már nem is egy valódi, hanem egy túlvilági angyal csókolja, harapja éppen. És akinek ő hirtelen most kőportól gyöngyös hajába túr vadul és immár tehetetlenül, az már nem e világi tünemény, csak annak éteri mása. De lám: ujjhegyei most, alig-alig érintve az ölében fekvő lány hátát, gyöngéden végigfutnak a lágyan ívelő gerinc szabályos bukkanóin, de még mindig olyan bizonytalanul, mint ahogyan sebesült kölyke után nyúl vadállat anyja, mikor segíteni szeretne, csak fél a saját erejétől.

Nem úgy a gyermekeleány, az ő agyát nem kötözi annyi fékzsinór, lelkét nem fogja olyan félelem, mint amazét, ő már rég nem ura vagy úrnője, inkább csak boldog szolgája akar lenni annak az ismeretlen tengernek, amely előnteni készül testének partjait. Ő már inkább csak saját tüzes kemencéjében sült forró kenyér kívánna lenni, fényesre égett kalács, kinyílt cipó az éhes férfiszáj előtt. Ő már

elszakadt, elszabadult saját kikötőjétől, s nem mint holmi könnyű hab a lassan omló, hús partok alatt, hanem féktelenül szálló hajó a zúgó, örvénylő vadvizeken.

David most már agyának épen maradt őrzőzónáiban is tévedhetetlenül érezte a lávakitörés közeledtét. Anna szép gyerekteste, amelyet eddig felajzottan ugyan, de azért még valamiféle felettes szellem szigorától megszorítva becézgetett és simogatott kövektől érdes kezekkel, közben valahogyan egészen lemeztelenedett, s a finom fogású, bolondítóan sima angyalbórt a férfikéz ezután már mint valódi, vad asszonyhúst simította, dédelgette, markolta. Ész tábornok ugyan, valahonnan, mélyen a frontvonalak mögül ekkor megint csak futást vezényelt a beszorított seregnak, és David tán futna is még, ha tehetné, csak hogy a fogoly testnek és benne a boldoggá sebesített szívnek már senki parancsára sem akarózik ebből az édes kárhozatból sehová se elmenekülnie.

A férfi két szorító nagy karja most átfogja, s mint lenge takarót, magára emeli egészen a lüktető, tüzes kis leányalakot, olyan hajón vetve neki veszedelmes fészket, amely immár kormányozhatatlanul röpi őket végtelen vizek felé. Zsenge rügyek fakadnak ki a gyorsan jött tavasz tűzében egy gyönyörű bokron, feszülő, s éppen e percek forróságában keményre ért bimbók karcognak végig vadul a férfi hasán és mellén, s felbátorodván azon, hogy annak minden ellenállása immár letörve látszik, embere száját keresi végre a két elbódult lányajak, olyan mohón, olyan tökéletes tapadással, mintha mindig is tudta, s akarta volna dolgát, csak eleddig valahogy korlátozva volt. Ösztönösen, de akaratosan kutatja száj a száját, s amikor megtalálja, bár ügyetlen és félénk előbb, de azután egyre szertelenebb, és asszonycsókok nyers özőnével követeli társától ajkának alázattalan, nyílt fogadását. Hogy néhány perc múlva majd úgy tárhassa ki magát előtte, mint aki egy rég vágyott, idegen bolygó felé száguldó űrhajó fedélzetére léphetett végre, örült, buja, mohó nagy bódulatban, ugyanakkor mégis valami méltóságteli, megrendítően szépséges és alázatos asszonyi elhivatottsággal.

Elszabadult a leláncolt Prométheusz.

Ami ezután történt a lassan elsötétülő s hideg leheletet fújó nagy, öreg bányáüregben, annak igaz elmondására csak azok vállalkozhatnának, akik mindvégig jelen voltak, vagyis hát ők ketten, a halállal kacérkodó boldog bolondok. Nem azért, mintha egy érett férfi és egy alig bimbózdó gyereklány első nászának leírását a korszakfogyasztó tanúk különben nem tudnák elég szemléletesen, hűen és izgalmasan mondjuk papírra, filmre vetni. Ugyan: amióta világ a világ, az érett levél és a friss hajtás összetapadása mindennapos biológiai jelenet. De mindaz, ami ezt most itt megelőzte, annak, aki nem élte át, lefesthetetlen jelenet, elzenélhetetlen kotta. Ezeknek a szerelmeskedő testeknek a meséje, egy messzi fantáziatoronyból nézve, leírhatatlan üzenet.

David, mintha csak most tanulná a női test alaptanát, mint a nagy festő, aki először kezd szoborhoz, úgy fogott hozzá élete legszebb öleléséhez. Vagy az angyalok tényleg más anyagból volnának, mint a felbolydult testű-lelkű halandók, más formákban kiöntve s másképp összerakva? Más testzugok más bolyhokkal teleszőve? Más isteni tervezés szerint nyílnának testvirágaik? Mert úgy bontotta ki kelyhéből a rózsalányt, olyan végtelen, öntagadó vigyázattal, hogy időnként már-már annak kellett őt kisebb erejével, de nagyobb tűzével bátrabb, szilajabb, viharosabb mozdulásokra, szorításokra, dőfésekre, majdhogy úgy mondom: keményebb férfiszerepre ösztökélnie. Csókolta, simogatta, ringatta a bódult megré-

szegültet, az elhomályosult agyút, éles lányfogak haraptak hirtelen élettől cserzett férfibőrébe: mintha épp újszülöttként segítené világra az anyaméhből valaki...

A férfi elhivatott, gyöngéd óvatossággal, ahogy a mesék legkisebb királyfija igyekszik az alvó sárkány mellől kilopni a szent kincseket, úgy akarta: milliméterről milliméterre hatolni elébb s beljebb az áldott, de öntudatlan félelemmel kitarulkozó, védtelennek hitt gyerekasszonytestbe. Sok csókkal, bevezető simogatással és biztató, halk suttogásokkal akarta előkészíteni a lányt a súlyosodó lélegzethullámok hátán közeledő nagy pillanatra. Tanítani, vezetni akarta a gyönyörűség kínjaira. Ám Anna, egyszerre csak, tanulatlan öntudattal s majdnem hogy váratlanul, két izzadt kis kezét a férfi széles, vastag csípőjére szorította, s egy mozdulattal maga emelte, fúrta bele magát az utolsó milliméterek lüktető fájdalomába. Sikolyát David kottapontosan le tudta játszani agyának zongoráján még hónapok múlva is.

Fájt, kedves? – kérdezte volna a férfi azonnal, még a viharzó test kábulatában, ha merte volna. De ő most minden idegszálával arra a jelzésre figyelt, arra a szavak nélkül is hangos testbeszédre, amely ilyenkor, ha válaszul a szótlan szavakra megérkezik, röpiteni tud, büszkévé, öntudatosá magasztosíthat férfinépet, de csalódást, dühöt, szomorúságot szokott éleszeni, ha arról ad jelet, hogy elhibázott volt a szándék, vagy erőtlen, hatástalan a férfierő, vagy egyszerűen csak rossz, durva, kevés volt, kudarc...

„Ez fájt” – lihegte most a lány magától, mintha hallotta volna a ki nem mondott kétségbeesést. „Fájt, fájt! – mondta megint, új ütemet, különös lüktetést adva a szónak, és mindjárt folytatta is. – De jó volt. Fájt, de jó volt. De jó! De fájt! De jó, de jó...” Aztán már csak úgy ficáncoltak, hancúroztak a piszkos sátorlapon, szűnni nem akaró kedvük hullámain játszadoxva, szárnyak nélkül is csapongva, ahogyan illik a friss szerelmeskedőkhöz, buja fogásokat és buta mozdulatokat találtak ki kacagva a pillanatok megédesítésére, elfeledve mindent, ami e percnyi boldogságot megelőzte, s nem vetve egy elszabadult gondolatot se arra, ami majd ezeket az órákat követni készül. Végül, még mindig dacolva a bányafészekből egyre áradó hideggel, a gyereklány ismét belebújt a nagy, gyapjú férfiingbe, csak most eközben a másik viselte azt, majd mintegy csúcsaként e különös játékoknak, a férfi a hálózsákot is kettejük köré csavarta, úgy emelte-hordta körbe-körbe mezítláb a durva rögligetben, a halálos domb aljában az édes-könnyű terhet, a megveszekedetten boldog leányt, magához szorítva, vad kölyökkábulatban. De mégis, inkább úgy talán, mint amikor egy nehéz csomagot nagyon-nagyon vigyázva visznek. Anna kemény combjai a férfi dereka köré fonódtak, és egymásba tapadásuk olykor gyerekes rajcsúrozás, játszópark sikkantásait, olykor meg bordélyhangon felhabzó örömsikolyokat sodort bele a körül dermesztően ásító bányatorok fénytelen csendjébe. Úgy bújtak egymásba, mint fájó kezek tapadnak össze imára, úgy záródtak el a külső világ közelgő fenyegetései elől, mint mikor vihar előtt becsukódnak sorra a kert szirmai. De a legszebb zenének is vége szakad egyszer, a karnagy pálcája lehanyatlik, lassan minden visszhang elül. A fuldoklásig alámerülők kikapaszkodtak lomhán az andalító parti fövenyre, és erőtlenül az álom homokkarjaiba rogytak. Valahogy így élték át ők ketten ezt a nászt a vakondlét peremén, a bányamorzsálekön. És minden, de minden más létezőt, múltbéli árnyat és jövődő fantomot egy felébredésnyi, ráébredésnyi időre félresepertek megszelídült lelkük elől.

A hold egyszerre csak egészen kereken megjelent odakint, a fényre szomjas égen. Lenézett rájuk. Szomorú volt, de nem volt elégedetlen. És aztán nagyon-nagyon sokáig világolt le a hegy kancsal repedésén át, egyenesen a kábultan, összeölelkezve alvók vackára, s mintha csak terveket szőne róluk, őrzőn nyugtatta rajtuk sokáig hideg, sápadt, szigorú, szép tekintetét.

A nap, amikor ellibbentette a másikat, s hetykén a helyére állt, ugyanúgy találta őket, ahogyan a hold vigyázó szeme látta még a párt: összebújva, mozdulatlanul. De a férfi szeme már nyitva volt. Nézte az alvót hosszú percek óta, s a szíve nagyon, de nagyon szomorú volt, és nagyon száraz. Olyan szomorú volt a szíve, mint a halott gyermeket világra hozó anyáké, vagy mint a boldogan hazaérkező katonáké a füstölgő házromok tövében.

David készült a végső összegzésre. A csapda karmai lassan becsukódtak körülöttük. Lehet várni véletlenekre, egészen a legeslegutolsó pillanatig, és David tudta, az ő dolga lesz, hogy a gyermekben a bizakodást egészen odáig életben tartsa, de vajon neki is ugyanolyan vak hittel kell-e várakoznia akkor is, ha tudja tudja már, hogy hiába? Vagy inkább el kéne számolnia a sorssal higadtan? Ez volna az igazibb férfiszerep? Ahogyan a hegymászók, sarkkutatók, mély barlangok felfedezői néztek szembe ezer évek óta a lassú vég kísértetével, mindahányszor csak nagy „csúcok”, végtelen álmok felé törtek? A bizonyosan közelgő halál tudata, a lehetetlen menekülés tudomásulvétele taníthatatlan és megtanulhatatlan leckéje a veszélyes világnak. Ennek az előre elképzelhetetlen, mégis mindig számításba vett véletlennek az ép ésszel aligha felmérhető és feldolgozható fantomja állandó útitársa marad az extrém természetcsatákra vállalkozók kalandozásainak. Csak éppen nem szoktak vele „beszélgetni”, nem szokták megszólítani, előhívni az agy mögöttes karámaiból. De most más a helyzet, mint a megszokott (megszokhatatlan) végveszélyek óráiban. Mindenki csak a maga sorsáról dönthet, a máséról, a másik helyett nincsen joga – zakarta a férfi agyában a gondolatok, gépeknél sebesebben, mialatt a kisimult, asszonyossá virult gyermekarc ébredés előtti rezdüléseit vigyázta. De milyen reményt hagyhat neki az utolsó percekre, ha ő is megtudja, hogy hiába minden? Vagy elviheti-e őt is magával egy méltóságosabb halálba, egy annál emberibb vég felé, mint ami itt várna rá, az egyedül maradás irtózatában? Milyenek lehetnek számára majd azok az órák egyedül, nélkülüm? – faggatta David szótlanul önmagát. Miért, milyenek lesznek velem? – kérdezett vissza némán a „csend”. Vajon nem kötelességünk e bízni a legutolsó lehetetlig? Kötelesség? Kivel szemben? Istennel, önmagunkkal, az emberiséggel?

David e gondolatok metsző hidegségétől olyan izgatott és olyan keserű lett, hogy nem bírta tovább fekvé maradni. Nagy óvatosan kibújt a lánykarokból, amelyek körbefonták a mellkasát. Anna úgy feküdt rajta, mint a fáradtan ledobott kabát a heverőn. Hűvös volt így, meztelenül, de a férfi kivárt az öltözéssel, mert a vészesen közelgő jövő járt a fejében, és ezért most a kiszabottnál is erősebben akarta érezni, nemcsak lúdbőröző vállán és combján, hanem mélyebben, a csontjaiban is, a zsigereiben is a rettenetet, amely a szívére települt az ébredés pillanatában, hogy ne maradhasson olyan kegyetlenül józan, mert józanul lehetetlen lesz kibírni az elkerülhetetlenül elkövetkezőket.

Éhes volt és borzasztóan szomjas (már két nap óta, de most érezte először úgy, hogy ez elviselhetetlen, hiszen céltalan), s arra gondolt borúsán, mit érez majd a lány, ha fölébred, s a teste neki is így jelzi a múló időt. De ebben a pillanatban motorzúgás hallatszott fentről, a jól ismert teherautó-dübörgés az aszfaltpatakon.

Másodpercnyi gondolkodás nélkül rohant neki a maga vágta lépcsőmeredélynek. Veszteni való idő, elvesztegethető erő nincs ilyenkor büntetlenül, ezen a szabad természet szabta törvényen neki nem kellett már gondolkodnia. Egy hegymászó, barlangkutató jó előre, egyszer s mindenkorra elgondolkodik az ilyen pillanatokról, mert ideje ilyenkor csak a mérlegelés nélküli cselekvésnek marad. Egyetlen nagy, erőszakos lendülettel felszaladt egészen az autóröncsig. Ez is több volt, mint amit máskor meg tudott tenni megállás nélkül. Egész sok lépcsődarab a helyén maradt, nem hullott ki a salakból, nem mozdult el az elmúlt napok alatt, nem lazult meg, hogy aztán majd a kapaszkodó ember lába alól szaladjon ki hirtelen. A roncstól tovább már ritkábbak voltak a lépcsőfokok, és valahogy nehezebben is tartották a helyüket. Mindjárt az első kiszakadt David pucér lába alól, s csak a térde tartotta meg a testét, mert beleszaladt egy élesen tört, lyukacsos salakpogácsába. Beleállt a lábába, mint egy tör. Gyilkos fájdalmat érzett, de összeszorította a fogait. Pedig lehet, hogy kiáltania kellett volna, hogy a lány is felébredjen, de mégse tette. Hisz nincs segítség se lennről, se fentről, ezt a csatát most egyes-egyedül neki kell megvívnia. És most valahogy nem gondolta hozzá, hogy: de minem!

A teherautó különben is már éppen tolatott, tehát a megszokott módon hiába is kiáltozott volna. Bár ennyire fent, ilyen közel a kinhez még sose volt, mikor a bányaszájhoz valamilyen jármű érkezett. Lentről tényleg minden hang hiába lett volna megint. De innen, talán innen meghallhatják a segélykérő ordítást! Körömmel, könyökkel, egész testével kúszva felkapaszkodott az általa épített legutolsó lépcsőfokhoz. Ez eddig, a körülmények korbácsától hajtva, nem is volt olyan nehéz, mint hitte volna, bár a véghelyzetekben az egyik ember mindig többre, a másik mindig kevesebbre képes, mint azt önmagáról feltételezi. A hegymászóság is például éppen erről szól, az önismeret megmértetéséről. Feljutott tehát oda, ahová a lelke mélyén azért úgyis tudta, hogy feljut, hogyha majd fel kell jutnia, hiszen ezért építette napokon át ezt a támasztéksort a salakfalon, de még mindig olyan messze volt a barlangszájtól, hogy gyors elérésére gondolnia sem lehetett. De ez a pillanat még mindig nem a racionális gondolkodásé volt, vagyis már nem volt innen arrafelé visszaút.

Belevágta a kezét a salakba. Úszó sem üt ekkorát a vízre az utolsó métereken. Fájt nagyon, vérig felhasadt, de David újra ütött, másik kezét is a kődarába nyomva, s maga után húzva lábát feljebb dörzsölte magát a vörös homokon. Aztán megint. Csak semmi lendület, csak semmi billenés, most oda kell tapadni – lihegte maga elé, amitől telement a szája salakporral, s köhögés ingerelte, de csak köpött, mert tudta, hogy minden felesleges mozdulat most már a halálnak dolgozik. És kúszott tovább, csigalassan, ő legalábbis így érezte, markolt és mászott, és sebzett testtel odatapadva újra feljebb húzta magát görcsösen. Ujjait s körmeit véresre törték az éles peremek, meztelen nemi szervét ledörzsölte a fel-le csúszkálás, mint a gyalu, a tüdejéből vörös port fújt elő hörögve, térde s könyöke csontig égető, élő hús, és mégis mászik, mégis küzd, megpróbál győzni, összetörve is, mindhalálig. A salakfal azonban itt már

egyre meredekebb, darája egyre apróbb kővű, a siker egyre lehetetlenebb. És visszacsúszik egy emberhosszat megint, de ez itt már nem emberi küzdelem, hát nem gyalgó emberként kell belevágnia újra. Még egy métert fel, de aztán megint vissza, a halál felé, és ez már így lesz, amíg csak bírható, pedig a perc odafent már előre kiadagolva áll... De itt most már akkor is csak a kell a lehetőség, ha a lehetetlen is valóságossá lehet...

Nem megy tovább. A férfi belevért a harcba, teste belemerevült a salakdomb darájába, mint valami őskövelet, mint szomorú lelet, amely a tehetetlen pusztulás jelképe lesz itt évezredekén át. Ziháló tüdővel, gyilkos indulattal fölnevezett még, mintegy a léttől való végső búcsúzásképpen a maga kavarta porgomolyagon át. A teherautó éppen emelte a platót. Úgy térdelt ott David a meredélyen, mint egy jelkép, élő figyelmeztetés, mint egy bogárforma kitűző egy nagy, komor köpenyen, égre függő tekintettel, egy kicsit jobbra a bejárati nyílás alatt, de még mindig súlyos méterekre a menekülési ponttól, minthogyha arra várna, hogy egyensúlyát veszítve, bukott angyalként alázuhanhasson. Úgy lógott a semmi falán, salakba mártott kezekkel és lábakkal, meztelenül, sután előremeredve, mint ahogy tényleg a barlangi ősember állhatott egy ismeretlen szörnyre meresztve rémült szemét.

Majd abban a pillanatban kiáltok – határozta el –, amikor az autó már mind kiöntötte a szemetet, de még nem kezdett hozzá, hogy visszabillentse a platót. Meleg törmelék ömlött mellette, beborította az arcát, nagyobb darabok vágódtak a fejének, de tartotta magát: készült a legnagyobb üvöltésre, amelyet valaha ember csak hallatott. És ekkor a porfelhőn át, a rángó szemhéjak mögül kipislogva meglátta, hogy a megdöntött platóról a leömlő salakkal együtt egy elszabadult, vastag lánccal is alázuhan, nekivágódva a meredek salakoldalnak. A vége azonban ott maradt a teherautó hátuljába akasztva.

Nem kiáltott, nem üvöltötte ki a torkában égő fájdalmat és rémületet, mert fontosabbra kellett az erő hirtelen. A lánccal vége csak néhány méternyire lehetett tőle. Hörgött egy nagyot, és belevágta a kezét megint a salakba. Aztán a lábát, és újra a kezét és az állát és a vállát, és tíz körömmel, száz karommal, másnak át nem élhető, emberen túli hatalommal marta az anyagot minden további félméterért. Térde, nemi szerve, combja, arca, egész lénye véresre tört, már tényleg egy őslény állati erejével és őrületével küzdött, mint egy előember a barlangba tolazkodó óriással. Harcolt, hogy legyőzze a fájdalmat, legyőzze a gravitációt, legyőzze az életet jelentő métereket. Harcolt, hogy ne hulljon vissza újra annyi küzdelem értelmetlenül a semmibe. Csak hadd harapjon bele a salak a sebekbe, hadd égesse, hadd büntesse a férfierőt, mert minden bűnért vezekelni kell egyszer. Csak fel, csak előre, hiszen ez az egész üdvözítő pillanat nem több, mint az a lélegzetnyi csönd, amíg a sofőr odafönt, talán a táj szépségén merengve, talán csak orrot fújva, megpihen. De mindjárt rájön, hogy dolgát a gép elvégezte már, befejezheti hát a megszokott manővert, és mehet haza a családjához, a szeretőjéhez vagy a kártyaklubba. Íme, nagy isten, egy ember kezébe most két másik életet adtál, s lehet, még csak tudomása sem lesz róla sosem.

És pontosan abban a rettenetes pillanatban, amikor a motor újra feldüböngött, hogy nekiindulva visszabillentse a rakodólapot, David véres, görcsös, nyomorult keze rácsapott az emelkedni kezdő vaslánc végére. Másik kezével saját csuklóját ragadta meg. Tudta, ha leszakad is a karja, akkor se ereszti el

most már egyiket sem. Az agy az akciónak ebben a részében már nem vett részt, kikapcsolt. Egyetlen jól beidegzett, jól kiképzett ösztön végezte el magát a feladatot, amire két perc öntudatlanság következett. Persze a férfi már azt sem láthatta, hogy a lány ott áll lent egy ideje a krisztusi domb tövében, mezítláb, a pendelynyi nagy gyapjúingben, és torkában dobogó szívvel, reszketve a hidegtől és az izgalomtól, elbűvölten bámulja, mi történik ott a magasban.

A teherautó már egészen előrehúzott. Végigrántotta az elrongyolódott testet a salak legfelső, függőleges szakaszán, aztán átrángatta a bejáratot borító törmelékes betonkupacon, tovább az összetöredezett betonúton, egészen a felnyitott sorompón túlra. A sofőr ekkor nézett először az oldalsó tükörbe: a salak egyszerre csak emberformát öltött...

* * *

A folytatást David csak később ismerte meg, a közreműködők elbeszéléséből, a sofőr, a mentős meg az egyik tűzoltó elmondásából, akiket utóbb egyszer megkeresett, mert maga alig emlékezett valamire. Habár a továbbiakban minden úgy történt, mintha előre meg lett volna írva. A gépkocsivezető rádióon hívta a központját, azok értesítették a mentősöket, jött is vagy három rohamkocsi mindjárt, különféle helyekről. A férfi öntudatlanul csak a bányára mutogatott, és összevissza beszélt, ezért mielőtt elvitték volna, lekiabáltak a nyíláson. A gyerek ekkorra már teljesen berekedt az üvöltözéstől. Hiába, a salak elnyelte minden jajszavát. De akkor aztán jöttek a tűzoltók meg a rendőrök, lementek és kötélletrán fölhozták a kislányt, aki újra és újra csak a férfit emlegette, hívta, pedig azonnal megmondták neki, hogy őt már elvitték.

Mindkettő ugyanannak a kórháznak az intenzív osztályára kerültek, de a lányt infúzióra tették, mert nagyon kihűlt, legyengült a szervezete, a férfit pedig előbb bevitték a sebészetre, mert olyan súlyos vágások és horzsolások voltak a testén, hogy sok helyen varrni, ragasztani, kötözni kellett. De persze akkor már magánál volt megint. A mellé beosztott, gömbölydeden egészséges nővér ugyan nem értett az egész történetből szinte semmit sem, de abban nagyon bízott, hogy végre most valami jó kis ügybe keveredett. Különböző tetszett neki a férfi. Suttogva, mintha titkot mondana el, közölte vele, hogy a lány szülei egész nap bent vannak a különszobában, és hogy hamarosan át fogják vinni a gyereket egy magánkórházba, mert máskülönben már elég jól van, állítólag többször nevetett is, már a rendőrség is ki tudta hallgatni.

Hamarosan sor került David rendőri meghallgatására is. Elmondott mindent, amit fontosnak gondolt. A nővér többször is megpróbált hallgatózni, de mindig kiküldték. Az újságírókat sem engedték be hozzá, a nővér szerint pedig jó páran összecsődültek a folyosón. A gyereknél meg a szülők álltak el a sajtó útját. A vizsgálatot vezető nyomozó – ötven körüli, nyugodt, szimpatikus ember – magnóra vette a vallomását, aztán egyszer csak kikapcsolta a készüléket. „Nemi viszonyt létesített a kislánnyal?” – kérdezte ilyen egyszerűen és közömbösen. David hallgatott. Le is tagadhatom – gondolta. „Maga itt korábban azt vallotta, hogy tudta, a gyerek csak tizennégy és fél éves. Ha úgy gondolja, **azt** a mondatot most visszavonhatja. Akkor **azt** most töröljük. Nos, tudta?”

David némán bámulta maga előtt a padlót. Nem mindegy, tudta-e? Megtörtént, és kiderült. Ezért büntetés jár. „Nos?” – a rendőr nem sürgette, inkább

csak biztatni akarta, hogy nyugodtan módosítson. Ismerte a helyszínt, járt ott annak idején is, amikor a halott fiút kihozták, s őszintén bámulta a férfit azért, amit tett. Davidon ekkor már a saját szakadt ruhája volt újra, Editke nővér kimoshta, megvarrta, kivasalta: valahogy fejébe vette, hogy megszerzi magának ezt az embert. A vizsgálótiszt folytatta: „Itt van nálam a lány vallomása. Olyan részletes, hogy egy szexfilm forgatókönyvének is elmenne. Akkor hát?”

Tagadni kell, és visszavonni, ami terhelő lehet. Ez volna az egyetlen józan cselekedet, még ez a rendőrtiszt is olyan emberséges és segítőkész. Mindenki tudná, mit kellene tennie. De ha én visszavonom, vagy hogyha ő visszavonja, akkor talán nem történt semmi sem? Akkor élhetünk ugyanúgy, mint azelőtt? Akkor mi ugyanazok az emberek vagyunk megint? Mi vagyok én akkor hát? Hős? Kötelességtudó sportmászó? Férfi, aki kihasználta a pillanatot? El lehet egy rendőrségi jegyzőkönyvvel törölni azt a néhány boldog napot a pokolban?

„Én, én megértem magát – kezdte megint a nyomozó. – Amit maga tett, az embertelenül nagy cselekedet volt. Egy jó filmet is lehetne írni belőle. De a törvény, tudja, az törvény. Érti? Ha nem vonja vissza azt a mondatot, és ha nem válaszol nemmel arra a kérdésemre, hogy volt-e szexuális viszony, akkor le kell önt tartóztatnom. Ezt maga is tudja, nem, hiszen diplomás ember? Legalább maga tagadjon le mindent. Akkor huszonnégy óra múlva szabad, és lesz ideje ügyvéddel felkészülni az államügyészre. Na!?”

Csend. David sehogy sem akart válaszolni. Nagyon jól tudta persze, hogy a rendőrnek tökéletesen igaza van, de kezdte egész hátralevő életére nézve egyre ijesztőbbnek érezni, hogy ha ő most letagadja, az olyan lesz, mintha minden tényleg másképp történt volna. Mintha nem élete legfontosabb napjait élte volna meg odalenn, csak valamilyen sikeres mentőexpedíció tagja lett volna, s most várákozna a megérdemelt kitüntetésre. Lám, Anna vállalta őt ország-világ előtt, ő pedig most készül rá, hogy a szerelmét megtagadja? Lüktetett az agya, lázasan próbálta magát mégis a józan döntés felé sodortatni. Az egyik pillanatban látta önmagát a börtönben, meg ahogy követ törni viszik a többi rabbal együtt, a másik pillanatban pedig már úgy látta magát, zsákba varrva, ahogyan árulókkal szoktak elbánni valaha a Keleten. Hát mit fog szólni ehhez az a lány, akinek ő azt mondta, s vajon akkor tényleg csak hazudta-e, hogy a világon mindennél és mindenkinél jobban szereti, és hogy örökkön-örökké, még ha sose láthatja többet, akkor is. Nem fogja megérteni a férfi gyávaságának racionális, felnőtt okait, s mint hitszegőt, majd meggyűlöli őt, vagy megveti. Pedig ők már végképp összetartoznak – így, véglegesen szétválasztva is.

Világosan látta, hogy amit tesz, az valami mesehősszerűen gyerekes, romantikus, önsorsrontó cselekedet, de azt is tudta már, hogy nem tehet másként.

S nem akart ezen ennél többet gondolkodni.

Éppen akkor vezették el a rendőrök, végig a kórház folyosóján, amikor Anna és a szülei kiléptek a főorvosi szobából. A szimpatikus nyomozó a bilincset is ráakasztotta a kezére, de közben bocsánatkérően mondta: „Csak az autóig viselje el, kérem, össze se zárom, csak a formáság kedvéért, mert biztosan itt lesznek a riporterek. Tudja, előírás, szökés esetére... Persze én tudom, hogy... de ők, ugye...” A gyerek ekkor pillantotta meg a férfit, aki egykedvűen tűrte, hogy az egyenruhás tizedes a karját is fogja, ha csak úgy lazán is. Anna döbbszerűen engedte el az anyja kezét, és odaszaladt hozzájuk. Mindenki megállt, őket nézte. „Anna!”

– kiáltotta az anya, és elindult feléjük. A férje még a főorvostól búcsúzkodott. A lány belekapaszkodott David karjába, és a tőle megszokott dacossággal, mégis valami lágy közvetlenséggel, amitől a férfi egy pillanatra felvillanyozódott, elég hangosan, hogy tétován közeledő anyja azért jól hallja, azt mondta: „Szeretlek, David Doppel.”

A nyomozó nem tudott a jelenettel mit kezdeni, ezért ellépett a férfi mellől, és a tiszthelyettes is, félreértve a főnökét, utána indult. Ő azonban a megbilincseltet is magával húzta a karjánál fogva. Az asszony akkor ért oda. Tulajdonképpen nem történt semmi botrányos, David nem szólt semmit, a lány se folytatta a vallomást, se hangos szó, se rossz mozdulat nem esett. Majdhogynem normális volt minden. Már az apa is ott állt mögöttük néhány lépésnyire, de nem jött közelebb. Nézte a férfit, aki az elmúlt napokban életüknek, az ő életének is főszereplőjévé vált, akit az elmúlt napokban számtalanszor maga elé képzelt, mégsem volt bátorsága, hogy bemenjen hozzá a kórterembe; akivel gondolatban már többször is szót váltott, hol indulatosan, hol okosan, mint férfi a férfival, de akit most mégse tudott megszólítani. Többszörösen is szégyellte magát. Először azért, mert nem lépett fel, ahogyan elvárták volna egy apától ebben a helyzetben, de még inkább azért, mert most is az jutott eszébe, ami már tegnap és tegnapelőtt is, bárhogyan is legyezte el magától saját háborgó gondolatait. Igenis, a férfi helyébe képzelte magát, és nem volt olyan egészségesen biztos a saját magának feltett kérdésre adandó válaszában, hogy: vajon mit tettem volna én, ha én vagyok ott?

* * *

A vizsgálati fogházban David két jugoszlávval – vagyis hát, hogy is? egy szerbvel meg egy horváttal – került közös cellába. Jól megvoltak hárman. A fiatalabbik – lányos képű, húszéves fiú – naponta ötször tartott egyórás edzést: fekvőtámasz, guggolás, hajlítgatás, passzív „faltologatás”, ami annyit jelentett, hogy nekifeszült a falnak, s mintha bármi esélye volna, kivörösödő fejfelnyomta, toltta, taszította a moccanatlan betondarabot, valami újfajta edzési szisztéma nevében. Nem akarta megölni a vendéglőst, mesélte, csak a pénzét kérte, amikor az hazaindult záróra után, a fickó azonban ellenállt, nem adta, dulazkodtak. A fiú már akkor is erős volt, mint a kő. „Gyere, csináld te is – nógatta folytonosan Davidot a szerb, talán hogy kimozdítsa a letargiából –, csak úgy lehet itt kibírni sokáig, ha elég erős maradsz, és ha állandóan van tennivalód. Ez itt nem hegymászás, öreg!” Az ő oldaláról nézve nagyon is érthető volt ez a program, elég sok várt rá, pláne, ha a szándékosságot is rábizonyítják, és miért is ne tennék: ki véd meg ma itt egy hontalant, aki ráadásul valóban gyilkos is?

A másik cellatárs, a kedélyes zsebtolvaj, szintén szívéen viselte a szótlan jövevény rosszkedvét. (Másképp ezek ketten is elég jól megértették egymást – egymás nyelvét is – a vizsgálati fogság néhány hete alatt.) „Gyere – mondta a horvát az új embernek –, gyere, mintha szembejönne velem az utcán. Megtanítalak rá, hogyan kell kiemelni a tárcát vagy akármit. Na? Van tárcád? Vagy tőled is elvették ezek mindenedet?”

David hagyta, hadd játsszon vele a harmincöt körüli, alacsony, sunyi képű srác, hisz jót akart ő is: túlélni csupán, és neki is csak a túlélésben akart segítőtje lenni. De hát mit is kellene neki igazából túlélnie? Az egyik fegyőr mindennap behozta az összes sajtót, ami a személyzetnek járt odabent, és megmutogatta, me-

lyikben hol szerepel David meg az ügy. Még a rendőrség saját újságjában is volt cikk, s a fegyőr a sakkozók szaklapját is előkerítette valahogyan, akik kishírben számoltak be róla, mi történt a régebben ismertebb, mesterfokú versenyzővel. Elég visszafogottak voltak, nem foglaltak állást se pró, se kontra. A sakkmeisteri címtől aligha foszthatják meg a történetek miatt. Nem úgy a többi cikk: csak úgy fröcsögtek a felháborodottak, vagy éppen ellenkezőleg, a férfi emberfeletti hősiességét és ártatlanságát harsogták, követelve szabadon engedését. Mindenfelét írtak: „Azt, aki már lemondott az életről, mert a világ is lemondott róla, már nem köthetik a világi törvények...” Meg hogy ez az egész csak bűnbakvadászó hajsza, csak a politikusok találták ki, hogy eltereljék a figyelmet a valóságos bajokról, és így tovább. A legtöbbet nem is olvasta el, csak bele-belenézett, azt is majdhogynem a buzgó fegyőr meg a felbuzdult szobatársak kedvéért. Még címlapfotón is szerepelt. De a kislány sehol nem látszott a lapokban, jól vigyázhattak rá a szülők. Pedig mit nem adott volna akár csak egyetlen távoli, homályos fényképért is!

„Na, maga jól összezavarta a sajtót meg a közvéleményt – lelkendezett az ő, valahányszor csak hozott valamit. – Hogy erkölcs meg tisztesség. Meg még mit nem! Életmentő kitüntetéset, azt kellene adni magának, nemhogy még becsukják ide. Ezekhez. Na ezt olvassa itt, ez hogy magáért van itt, ni!”

Egyszer tüntettek is, jött az őrség a hírrel nagy boldogan: „Ide ugyan nem hallatsz be, de vagy ötven ember a maga nevét kiáltozza a börtönkapu előtt. Rendőrök is vannak, meg transzparenszek, hogy magát engedjék ki. Ha nem volnék szolgálatban, most én is odakinn kiabálnék magáért.”

Látogatókat nem fogadott. Még az anyját se. Írt neki egy bocsánatkérő levelet. Az ügyvédjének is csak megüzente, intézze a védelem ügyét belátása szerint – de őnélküle; s az óvadékot is visszautasította. Hiába jöttek hozzá különféle társadalmi szervezetek képviselői, például a Férfi Önvédelmi Liga megbízottai, még párthivatalnokok is, senkivel se volt hajlandó találkozni. Nyilván mindegyik a saját céljaihoz akarta felhasználni az ő sztoriját. David tökéletes depresszióba zuhant. A feje gyakran fájt, pedig azelőtt sose. A szeme kivörösödött, sokszor könnyezett, a kötőhártya-gyulladás nem ritka a börtönök huzatos celláiban. Még ettől a gyenge kosztól is hasmenése volt gyakorta, a szájában időnként fájóan begyulladt az íny, szinte megmagyarázhatatlanul. Elhanyagolta magát. A bőre mindenfelé furcsán kirepedezett, az arca elszürkült, a lábujja gombás lett, még sebes is, ami persze szintén nem meglepő ilyen helyen. Sokat vakarózott, talán rühes is, gondolta. A haja mindig csapzott volt és piszkos, és időnként félmarok-számra maradt a tenyerében, ha beletúrt a kezével, amin azért egy kicsit elcsodálkozott. Vitaminhiány? Néhány hét alatt? Szokatlan. Még arra is gondolt, hogy bejelentkezik a börtönorvoshoz kivizsgálásra, de aztán mégse szólt. Különben is, mindegy ez az egész.

Két nappal a bírói meghallgatás előtt, megint csak azzal jött az ő, hogy látogatója van. Legyintett erőltlenül, ahogy szokott, már meg se kísérelte, hogy elmondja újra és újra, senkit, de senkit sem akar látni. „Nem úgy van az – mondta a fegyőr –, ezek nem **olyan** látogatók.” És közelebb lépett. David felemelte a fejét. A fegyőr arca szokatlanul komoly volt, és látszott rajta, hogy nem ért valamit. „Ez a lány meg az anyja. Ők azok, megismerem a nőt az újságokból.”

David pulzusa százhuszat kezdett ütni azonnal. Az nem lehet, ők nem jöhettek! Csak nincs valami baj? A toroka kiszáradt, arca kivörösödött. De azért nem

mozdult. Ha igaz volna is, mit akarhatnak tőle, így együtt, ketten? Szánalomból meglátogatják? Esetleg megfenyegetik? Vagy a családnak volna lelkiismeret-furdalása? Netán az anya szeretné szembesíteni a gyereket az érzelmeivel: Nézd, ez az az öregember, akit te... aki téged...!?

Ingerült lett attól, hogy nem tudott válaszolni a saját kérdéseire. Nem és nem, akkor se megyek, határozta el magát. Aztán megrendült saját döntése súlyától. De hiszen Anna itt van néhány ajtónyitáshozra innen! Megzavarodottan felállt, amit az ór indulási szándéknak vett, ezért kinyitotta a cellaajtót, és maga elé utasította a férfit: „Na eriggyen, mer’ ez még valami jó is lehet!”

A váróban senki se volt, nem most tartották a látogatásokat, ezt a soronkivüliséget valaki elintézhette. Öt percig várták az üres szobában. Ezalatt először teljesen felforrósodott a teste, minden idegszálával érezte, hogy a lány tényleg valahol itt lehet a közelében. Talán csak nem valamilyen detektív-ablakon át lesik őt, vajon hogyan viselkedik a hírre? Veríték lepte el a homlokát, borostás arcára folyt. Egy rövidke percre újraélte a bánya mélyének néhány felzaklató élményét, de ez tényleg csak néhány másodpercig tartott. Az agyközpont úrrá lett az érző test és az emlékező idegek zabolátlanságán, és David Doppel lassan hűlni kezdett, mint nagy kattanásokkal a vaskályha szokott, ha nem kap újabb energiát a továbbtüzesedéshez. Amikor a látogatók beléptek, már ismét hideg volt a teste és a lelke is, és a depresszió hálója újra befonta a szívet, egyhangúvá igazítva a vágtazásnak indult dobogást.

Tehát, amikor a látogatók beléptek, David már ugyanolyan egykedvűen nézett maga elé, mint ahogyan a híre szerint már hetek óta tette a cella sarkában. Az asszony szorosan fogta a lánya kezét, mintha valaki el akarná ragadni tőle. Megálltak az ajtóban, megvárták, amíg becsapódik mögöttük. Annára alig lehetett ráismerni: hosszú, sötét szoknya, lapos sarkú cipő, fehér blúz, kardigán. Kerek sapka, mint az internátusban a lányokon. Vékony fehér gyapjúkesztyű mind a két kezén. Mint aki kolostorba készül. Nem valószínű, hogy normális tinédzser felvesz ma ilyen ruhát. De akkor mit jelent ez? David megértette, hogy ez a színházi kellék a hivatalos szerveknek szól, és azt jelenti, ilyen ártatlan volt ez a teremtés, mielőtt azok a dolgok ott lenn megtörténtek. Vajon mit gondol minderről ő maga?

Egyikük se szólt semmit. Nézték egymást elnémultan. A férfi arcán többnapos szakáll, éppen olyan, mint amilyen odalent lehetett, a ruhája elhanyagolt, szinte mint amit ott lent viselt. Csak néztek egymásra, és egyiküknek se jött hang a szájára. Az asszony is csak akkor szólalt meg, amikor már nagyon elviselhetetlenné vált számára a csend. „Jó napot” – akkor is csak ennyit mondott, és érezhetően remegett a hangja.

David rápillantott, de nem köszönt vissza. Az asszony nem is várt köszönetet, folytatta: „Tudom, hogy egyáltalán nem fogad senkit. Beszéltem az ügyvédjével. Köszönöm, hogy most mégis kivételt tett. Persze azt is tudom, hogy miért. Azért jöttünk így együtt, mert nyilván engem se fogadott volna. Ugye?”

Valami igazolást várt, vagy biztatást, hogy folytathatja, mert a két néma, egymásra bámuló ember látványa csak a zavart erősítette benne, ami különben is igen nagyra nőtt, mire elhatározták a férjével, hogy ő idejön a gyerekkel. S hogy ő jön, nem az apa.

David alig észrevehetően bólintott. Nem is teljesen az asszony kedvéért, inkább Annának szánta ezt az apró mozdulatot, s éppen hogy ő várt feleletet a jel-

zésre. De csak az asszony folytatta, miközben többször is nagyot sóhajtott: „Né-ze, mi ma reggel visszavontuk a vallomást. Illetve csak azt a bizonyos részét. Eszerint nem történt semmi maguk között ott, csak... ugye... a kényszerű együtt alvás... ugye.” Nehezen akarta kimondani a folytatást. Mintha olvasná: »Minden más csak a gyermeki fantázia és a súlyos pszichés megterhelés következtében fellépő kóros hallucináció terméke.« Érti, ugye? Meg a sokk és a trauma.”

David még mindig nem válaszolt. Mégis ilyen egyszerű lenne az egész? Hogy ők csak álmodták mindazt, ami történt, hogy elnézést a börtönért és a szenvedésért, mindenki menjen haza? Az igazságszolgáltatás is ennyire kisko-rú, ilyen könnyen becsapható? Vagy a bíróság előtt a kimondott szó súlyosab-ban esik a latba, mint ahogy az értelem fogadja be a tényeket? De hiszen ez a lány néhány hete még a karjaiba simulva, megrészegeülten, az első szexuális élmény izgalmától boldogan sikoltozott, a beléje hatoló férfi hátát köveknél vé-resebbre karmolva, megvadultan! És ezt csak úgy el lehet törölni szánalomból, vagy valamilyen külső erő nyomása alatt?

Az asszony, mintha csak hallotta volna a férfi gondolatait, folytatta: „Az orvosi vizsgálat eredményét nem lehet visszavonni, de a vallomás szerint a szüzesség elvesztése korábbi eredetű, és egy iskolatárssal kapcsolatos, akit nem kívánunk megnevezni. Házibuli stb. stb. Ugye, kérem, érti?” Kivárt. „És, elfogadja?”

Így mondta: „szüzesség elvesztése”, amitől a férfinak megint lüktetni kez-dett a homloka. Mi folyik itt ellenünk?

„Az ügyvéd úrral már egyeztettünk. Azt mondta, ön mindenre felhatalmazta őt. Igen? És még valami. Ön jól van? Úgy értem: egészséges? Nincs szüksége itt segísége? Úgy értem – és itt megint kivárt egy kicsit –: járt orvosnál?”

David nem felelt, nem is igen figyelt a nőre, csak nézte a lányt. Most is nagyon-nagyon szépnek látta, habár az arca kékes színben játszott egy kicsit, a nyaka is furcsán megvastagodott. Ennyire elváltoztatnak minket a körülmé-nyeink? A szeme beesettebb volt, mint odalent bármikor, és gyulladt vörös, mint annak, aki nagyon-nagyon sokat sírt sokáig. És ez a sapka! Az sehogyan se illett a jelenethez, s főképp nem a gyerekekhez: az egész fejétőt betakarta, ki se látszott leomló, szélfúttá, szép fekete haja. Anna sem vette le róla a szemét. Mialatt az anyja beszélt, korábbi, tompa tekintete egyre élénkebb és étellel te-libb lett, a végén már majdhogynem mosolygott a férfira.

Bibelné még mindig beszélt, bár valószínűleg már érezte, hogy feleslege-sen, csak még nem tudta, mi lesz tovább: „És akkor ön is eszerint módosítja majd a vallomását. Hogy ön azért hagyta, hogy az előzőbe másként kerüljön bele, mert... nem tudom... a férfihiúság... vagy a lelki letörtség... vagy majd az ügyvéd úrral meg fogják beszélni. Ugye, megteszi, ugye?”

Az asszony hangjából olyan rémült kétségbeesés, könnyörgés érződött, hogy David egy pillanatra elbizonytalanodott, vajon jól érti-e a történeteket. Arról van szó tehát, hogy a család rájött, a szégyen igen súlyos kártevője az iskolás gyermek társadalmi-társasági karrierjének, olyan, amit nehéz lesz letörölni, és ami min-denféle hátrányt és kellemetlenséget jelenthet a barátok, a kollégák, a szomszédok előtt, netán a felsőbb iskola keresésekor, de még inkább a párválasztásban? Ezért kényszerítik hát hazugságra is a gyereket, megértetve vele saját, jól felfogott jövőjének érdekét? S lám, ő meg is értette a szülői intelmeket és aggodalmakat?

„És higgye el – akarta folytatni a nő, mintha magyarázni kívánná a napnál is világosabb helyzetet –, hogy én... hogy mi...” De itt aztán abba is hagyta, mert nem tudott mit hozzátenni a csendhez, amely a szavai nyomán telepedett a teremre. De mielőtt még, erőt véve zavarán és idegességén, újra belekezdhetett volna, Anna Bibel megszólalt hangosan, tisztán, egy pillanatra sem emelve el tekintetét a férfi szomorú arcáról: „Szeretlek, David Doppel – mondta. – Szeretlek.”

A csend mélyebb és áthatóbb lett. A férfi azt hitte, belesüketül, de hang nem jött a szájára. Igaz, értelmes gondolat se fogant meg az agyában. Csak nézte a lányt kikerekedett szemmel, mint egy jelenséget, egy égő csipkebokrot, misztikus látomást, hihetetlen csodát, és az arcán akaratlanul, visszatartatlan öntörvényűséggel két árva, gyöngye, vigasztalan könnycsepp csordult le sósan a szája széléig. Mert olyan szomorú volt ez az arc és ez a két szem most, amilyen szomorú tekintetet csak a leghíresebb fotósok tudnak lencsevégre kapni a legádázabb háborúk sújtotta földeken. David érezte, hogy valamit visszavonhatatlanul kezd nem érteni ebből az egészből. Most, most kellene mégis kérdezni – dobogta a szíve, de az agya lüktetése még késleltette a megszólalást.

„Menni kell” – suttopta akkor az asszony erőtlenül, és megfordult a kijárat felé, a gyereket is maga után húzva. Kopogott, a fegyőr kinyitotta az ajtót. „Szeretlek” – mondta akkor Anna újra, de most már háttal a férfinak, szinte az éppen belépő börtönőrnek szegezve a szót, amitől az egészen megzavarodott, és jó napotallal köszönt vissza a kislánynak. A lány hátulról is szomorú látványt nyújtott, ami újból megdöbbenette a férfit, olyan furcsa volt a tartása, és különösen a sapka alá begyűrt haja a magasán felnyírt nyaka fölött. Ahogy ki-kikandikált, mintha nem is volna olyan fekete. Vagy mintha nem is az övé lenne? Mintha páróka volna – egy kopaszra nyírt fejen? Micsoda emberek! Ez a gondolat megrémítette, de nem sok ideje maradt a töprengésre. A szoba ajtaja becsukódott ugyan a kilépők mögött, David mégis tisztán hallotta, hogy Anna a kinti, rácsos átjárónál nagyon hangosan megint kijelentette: „Szeretlek, David.” Aztán már több zaj nem hallatszott be a beszélő-szobába.

De amikor az ismerős őrvisszajött, és csak úgy álldogált ott egy darabig a nagy kulcsosomójával, szólanul, szinte tisztelettudóan, David már egészen biztos volt benne, hogy Anna hazáig még legalább százszor ismétli majd el, hogy „szeretlek, David Doppel”. Hogyha gyalog mennek, akkor minden tizedik szembejövővel közli majd, ha az apja autójába szállnak, akkor minden tizedik villanyoszloppal, és aztán otthon minden tizedik lépcsővel, a tankönyv minden tizedik lapjával, és este a párnája minden tizedik négyzetcentiméterével, de azt már forró lehelettel és suttozva, és nem azért, hogy ne ébredjen fel rá senki.

A cellához menetben aztán az őrvaggatózni kezdett, mi volt, mi történt, de ő nem felelt neki semmit. Aznap már senkihez se szólt, de a lány szép, fakó arcát égő képként őrizte egész éjjel...

Másnap megfürdött, megborotválkozott, és bejelentkezett a börtönorvoshoz kivizsgálásra.

(Papírra vettetett 1996 májusában, a Rombuck-gleccser fölött, 5100 és 6500 méter közötti magasságokban, a Mount Everesten.)

Mottó: „Születtem. Tanúim rá / már nincsenek...”

1949. december 28-a volt, Debrecenben talán csütörtök, pontosan nem emlékszem, az öröknaptárt pedig pár éve eldobtam egy kórház kapujában. Közgazdász, újságíró, előadóművész, szociológus, dramaturg, művészeti becsüs. Szakmák – a papírok sorrendjében. Fontosságban mindegyiket veri az apa megnevezésű foglalkozás (**Samu, hatéves**).

Bölcsészdoktor lettem az *elmeegészségügy (elmebeteg-ügy) szociológiai kérdéseiből*. Egyetlen munkahelyem volt a munkakönyv szerint: a **Magyar Rádió**. Utolsó munkám: **A Szabó család** szerkesztése és forgatókönyveinek írása, de előtte s mellette riportok száza, hangjátékok, rádiós-tévézés műsorvezetés, hangos vasárnapi publicisztikák, dokumentumdarabok. Nem volt unalmas, de ennyi azért életigazolásnak kevés, jól tudom. Időnként nemzetközi elismerések (PRIX EUROPA, PRIX ITALIA), egy dokumentumfilm fődjaja Oberhausenből (*Bagóhegy boszorkánya*, 1980), és közben rádiós, tévés, kiadványkiadói nívódíjak tucatjai, Erdei Ferenc-díj, Puszkás Károly-díj stb. De vajon ment-e ezek által a világ elébb?

Valamikor mozgalmas „társasági-tag-sági” életet éltem: **Szociológiai, Pszichiátriai, Bibliophil.** (*alelnök*), **PEN Klub, MUOSZ, Művészeti Alap**. A baráti társaságok lefedték a festőpalettát. Ma már szinte csak a család a társaságom, s a **Magyar Hegymászó Szövetségnek** is már csak együttérző megfigyelője vagyok, pedig valamikor az **Első Magyar Mount Everest Expedíciónak** is tagja voltam (1996). Azóta félkészben áll a könyv, a magyar hegy-mászás történeti szociográfiája.

Megjelent írásaim? (Több tucatnyi szociográfiai cikk, tanulmány, művészeti dolgozat mellett:) *Egy nap boldogság* (Szépirodalmi, 1979), *Családi kriptá* (Szépirodalmi, 1980), *Tébboly, terápia, stigma* (Szépirodalmi, 1983, 1984, Magyarország felfedezése sorozat), *Végtelen a tenyérben* (Műzsák, 1987), *Fekete oltár* (Interart, 1989), *Kalandok Keleten* (Interart, 1990). Azután csend. Írás-csend. Zajos időkben fel se tűnik.

Verseket körülbelül azóta nem írok, amióta nem népi táncok (1974). Állítólag nincs szoros összefüggés, de mintha mindkettőből egyszerre „kiöregedtem” volna. Habár mostanában újrakezdtem a verselést, meglepő módon: egy kórház „mélyén”, s most egyre teremnek a sorok a papíron. Talán a tánc is újra rám talál? De vajon melyikhez ki húzza a „talpalávalót”?

A most megjelent novella – két másik kíséretében – még az Everesten született, azokban a „nehéz napokban”. Talán így megbocsátható...

Napkút Kiadó Kft.
1043 Budapest, Tavasz u. 4.
Telefon/fax: (1) 225-3474
Mobil: (70) 617-8231
E-mail: napkut@gmail.com
Honlap: www.napkut.hu

Felelős kiadó: Szondi György
Szöveggondozó: Kovács Ildikó
Tördelőszerkesztő: Szondi Bence
ISSN 1787-6877
ISBN 978 963 263 274 2